

Jaaroverzicht 2011

INLEIDING

Het jaar 2011 zal voor velen in herinnering blijven door de ongekende gebeurtenissen in Noord-Afrika: daar gebeurde het dat in een soort domino-effect land na land, regime na regime te maken kreeg met de keerzijde van langdurig machtsvertoon van één persoon of van enkelingen. De langdurig opgekropte weerstand daartegen baande zich een weg. En nadat in Egypte bij president Mubarak de eerste scheuren in diens bewind zichtbaar waren geworden, werd ook in andere landen de kans op het omverwerpen van een regime kansrijk geacht. Libië met kolonel Khadaffi, Jemen en Syrië, Ivoorkust, feitelijk het hele gebied van Afrika dat aan de Noordkant grenst aan de Middellandse Zee, en de landstreek ten (Zuid-)Oosten van Israël... het kwam allemaal in beweging. Bij de een werd een lente van opstandelingen geen zomer, bij een ander werd het wel een zomer, doordat de heersende macht verdween, of ondergronds ging... Machtshelppers en presidenten deden zelf beloften – al of niet vergaand en al of niet geheel ten uitvoering gebracht -, anderen vochten tot letterlijk de dood erop volgde. Maar de kaart van de macht in Noord-Afrika zag er op 31 december 2011 heel anders uit dan op 1 januari 2011.

Deze processen zijn niet nieuw. Door de eeuwen heen hebben ze plaatsgevonden en ook de laatste decennia zijn ze er geweest. Ze hebben ons één ding geleerd: zoals ook weerkundig geldt dat zomers lang niet altijd stabiel zijn, zijn de zomers van bevrijding niet altijd echt stabiel. Of moet men zeggen: ze zijn dat bijna nooit? Amerika trok zich in december 2011 definitief terug uit Irak, na vele jaren gepoogd te hebben daar een stabiele samenleving tot stand te brengen. Maar iedereen houdt de adem in en het hart vast... in mei 2011 vond Osama bin Laden de dood; daarmee zegevierde het recht, maar... de juichtonen daarbij waren niet overeenstemming met het 'Daar juicht een toon, daar klinkt een stem' – zo viel ergens te lezen. In die maand werd ook Mladic opgepakt. Daarmee werden de opgelopen wonden uit Servië weer zichtbaar. Zijn gevangenneming zorgde voor heling ervan. Maar hoe ziet de politieke kaart van Europa er na de machtswisselingen daar uit en hoe stabiel is dat alles?

Vrijheid van onderdrukking is één, beheerst en in verantwoordelijkheid omgaan met die vrijheid is twee. Een volk weet wel dat het één is in het omver willen werpen van een regime van onderdrukking, maar dat is slechts een eenheid 'in het negatieve': we willen dit regime niet langer! Om die vorm van eenheid om te buigen in een positieve vormgeving, dat is veel lastiger.

Dat bleek op een heel verdrietige manier in Noorwegen, waar meer dan 90 doden vielen door de hand van een 'christen-fundamentalist'. De PVV veroordeelde deze daad, zij werd op de website van de dader ten positieve genoemd. Had het iets van het 'wind zaaien en storm oogsten'? Er was sprake van grote rellen in Londen, uitwaaiend over andere grote steden, met anarchistische trekken. Geweld, plunderingen, met als enige aanleiding de dood van een man door een politiekogel.

Ach, dat is feitelijk helemaal geen nieuws: in Galaten 5 roept de apostel Paulus de gemeente toe dat zij geroepen is om vrij te zijn. Maar, zo volgt er direct achteraan, gebruikt die vrijheid echter niet als aanleiding voor het vlees, maar dient elkander door de liefde. En in de kerkgeschiedenis leren we het ook: in de 19e eeuw waren de Afgescheidenen één in het niet meer lid van de 'Vaderlandse Kerk' kunnen zijn. Maar

om eenheid in eigen kring te krijgen en te bewaren... daarvoor was wel een 'crisis der jeugd' nodig.

2011 zal ook in herinnering blijven als het jaar van natuurrampen met grote gevolgen: in Nieuw Zeeland raasde een aardbeving door het land, en vernietigde alles wat op zijn weg kwam; daarbij kwam de naam Church Town in de openbaarheid. Hoe zal in deze stad in de kerken geroepen en gebeden zijn. En in Japan zorgden een aardbeving en een tsunami voor grote ontredde, temeer toen bleek dat de wetenschappelijke kunde van de mens ook haar zwakheid blootlegt: een kerncentrale raakte in disorde, met alle gevolgen van dien...

In eigen land was sprake van dood en verderf door het gebruik van dodelijke wapens in de handen van mensen: in Alphen aan den Rijn was de trieste balans daarvan zeven doden... een lange rij volgde, tot en met de gebeurtenis in Almelo waar een caissière door haar ex-vriend, politieagent in opleiding doodgeschoten werd.

Onrust was er in de rooms-katholieke Kerk: wat zou het onderzoek van de commissie-Deetman over seksueel misbruik in de kerk aan het licht brengen?

Waar mensen regeren, zullen altijd teleurstellingen zijn, en zal soms zelfs sprake zijn van grote schade. We leren het iedere keer weer opnieuw. En... we zijn toch nog altijd hardleers...

En te midden van dit alles kijkt een kroniekschrijver in de Chr. Geref. Kerken om zich heen. En hij ziet een aantal grotere en kleinere dingen die noterenwaardig zijn. In het licht van het bovenstaande lijkt het misschien nietig en valt het ertegen weg. En toch gaat Gods regering niet alleen over het grote wereldgebeuren, maar ook over kleine kerken en over mensen in kleine kerken. Hij is niet te verheven om zich met het kleine te bemoeien en daar glans aan te geven. En zo mogen wij dat dankbaar noemen.

KERKEN

Elke donderdag publiceert een landelijk dagblad twee of drie pagina's waarin vele kerkdiensten voor de volgende zondag staan vermeld. Ze worden, naar verluidt, door sommigen gebruikt om na te gaan welke predikant in welke gemeente mag voorgaan en welke belangwekkende conclusies daaraan te verbinden zijn. Maar het voornaamste nieuws dat daaruit te putten is, is toch wel: elke zondag roept God de Here zijn gemeente om naar zijn huis te komen en daar het Woord te horen dat Hij in de harten van kerkmensen wil leggen. Daartoe waait zijn Geest over de aarde. Het Woord ten leven, het Woord van Jezus Christus. En vanuit die zondage samenkomsten waaiert de gemeente in de week die met die zondag begonnen is weer uit, ieder gemeentelid naar het plekje waar God hem/haar roept. En vanuit die zondage samenkomsten komen groepjes gemeenteleden ergens in die week weer bij elkaar: in een catechisatiegroep, in een Bijbel- of gesprekskring, in verenigings- of clubverband, in kerkenraadsverband of Alphacursus. Als men eens zou kunnen tellen hoeveel tijd hoeveel mensen alleen al in de Chr. Geref. Kerken in 2011 besteedden 'uit liefde tot Jezus', dan zou er vast minder gesomberd worden over de kerk dan dat nu vaak het geval is! Het is immers de Heilige Geest die de harten neigt tot die liefdedienst die nog nooit verdrotten heeft.

Soms kwamen gemeenten in dat kader in het nieuws, omdat hun bestaan een bepaald aantal jaren had bereikt. Het was plaatselijk reden om dankbaar en eerbiedig terug te zien op al die jaren en op alles wat in die jaren door de Here was gewerkt. Zo beston-

den de gemeente van **Noordeloos** en **Zierikzee** 175 jaar – zij zijn de oudste gemeenten van ons kerkverband – , die van **Werkendam** en **Rijnsburg** 100 jaar, die van **Nunspeet**, **Middelburg** en **Hasselt** 75 jaar, terwijl de gemeenten van **Putten** en **Hattem** herdachten dat zij een halve eeuw geleden werden geïnstitueerd.

In verschillende gemeenten kwam het tot samenwerking over de eigen kerkelijke grenzen heen of kwam het tot missionaire initiatieven. De **Hilversumse** kerken kwamen begin van het jaar met een verklaring dat zij begin 2013 met de Geref. Kerk (vrijg.) ter plaatse een samenwerkingsgemeente willen gaan vormen; men zal wijksgewijs intensief samen gaan werken. De kerk van **Huizen** kreeg toestemming van de classis Amsterdam om per 1 jan. 2012 een nauwer samenleven met de Geref. Kerk (vrijg.) van Bussum-Huizen aan te gaan. In **Surhuisterveen** bouwde men deze vorm van samenwerking in 2011 uit tot de vorming van een samenwerkingsgemeente met de GKv. In **Rotterdam-Alexanderpolder** was al sprake van een samenwerkingsgemeente met de Ned. Geref. Kerk (de SGA), nu is er ook een samenwerking met de GKv Rotterdam-Oost. Als motief daartoe was te lezen: de uitvoer van het missionair-diaconale werk in de deelgemeente Alexanderpolder. Vooral voor de Ned. Geref. leden van de SGA was het een grote stap, waarbij het verzoeningswerk van Christus beleefd mocht worden als een reële kracht, die in staat stelt om vooruit te zien. Zij werden immers herinnerd aan de breuk die zich in de jaren '60 van de vorige eeuw voordeed.

Overigens komt met enige regelmaat bij deze samenwerking met andere kerken ook het gegeven aan de oppervlakte dat de praktijk van het kerkelijk leven in het ene kerkverband anders vorm gegeven wordt dan in het andere. Soms leidt dat tot enig rumoer: de **classis Apeldoorn** moest zich bezinnen op het gegeven dat in de gemeente van Arnhem (samenwerkingsgemeente met de NGK) een vrouwelijke predikant was voorgedaan: de NGK kent immers de vrouwelijke ambtsdrager. De classis betreunde een en ander en nam goed nota van de verklaring van de kerkenraad dat deze niet provocerend had willen zijn, maar dat het soms lastig is om in een samenwerkingsgemeente goed om te gaan met de verschillpunten tussen beide kerkverbanden. De classis drong er bij Arnhem op aan niet opnieuw in een dergelijke situatie terecht te komen. Ze schreef een brief naar de DOE-groep (dat is een landelijke groep deputaten uit de GKv, NGK en CGK met kennis van kerkrecht en van interkerkelijk samenwerken), met het verzoek te bespreken hoe men in dergelijke situaties met dit soort verschillpunten dient om te gaan.

De gemeente van **Utrecht-West** ging op zoek naar een evangelist voor de initiatieven binnen het ICF-gebeuren die in die gemeente al een aantal jaren plaatsvinden. Men kon overgaan tot de benoeming van br. J. Bonhof, theologisch student aan de Universiteit van Apeldoorn. In **Rotterdam-West** werd in 2011 (nadat eerder de gemeente was opgeheven) een missionair-diaconaal project gestart; David Ploeg en Mirjam Zuidbroek werden als werkers benoemd, evenals Bram en Ineke Dingemans. Ze gingen aan de slag in de wijk Middelland, in eerste instantie op en rond de christelijke basisschool Ewout. In dat prille initiatief zoekt men samenwerking met de stichting Ontmoeting in activiteiten die erop gericht zijn om buurtbewoners met elkaar in contact te laten komen. Zou een opgeheven gemeente op deze manier toch weer tot herplanting kunnen komen op termijn? Dat dit onder Gods zegen mogelijk is, zagen we in 2010 in Amsterdam-Noord. Gods werk gaat altijd weer door, zij het soms langs moeilijk begaanbare wegen. In **Hillegom** is men ook al een aantal jaren bezig met het zoeken naar nieuwe wegen voor het oude Evangelie van Gods genade: er kwam een nieuwe kerkelijk werker, br. A. Bakker. Dat was passend in het concept dat al enkele jaren speerpunt is van de gemeente: het gebruiken van eigentijdse vormen met behoud van

de eigen principiële identiteit. Later in 2011 kreeg deze broeder ook preekconsent van de classis Haarlem. In **Amersfoort** werd in samenwerking met de plaatselijke GKv een nieuwe ICF-gemeente in wording opgezet, die zich vooral richt op Arabischstaligen. Het was een uitbreiding van het missionaire werk, dat in deze plaats al een aantal jaren geleden in gang is gezet: al eerder was er de oprichting van de zogenaamde Grace Church, die zich vooral op Engelstaligen richt. In **Amsterdam** kregen twee broeders de status van evangelist, namelijk br. G.-J. Roest (Amsterdam-Via Nova) en br. S. de Boer (Amsterdam-Oase). Ook kreeg br. S. Bene naar art. 3 K.O. preekconsent voor de Amstelgemeente in Amsterdam. De classis Amsterdam besliste in december na het verste kerkelijke examens positief over deze aanvragen. In diezelfde periode behandelde de classis Amersfoort een verzoek van de kerkenraad van Amersfoort om preekconsent naar art. 3 K.O. te verlenen aan br. N. Zwemstra, voor het werk in ICF-Amersfoort. Ook hij kreeg de toestemming om een stichtend woord te spreken. De classis Hoogeveen verruimde het preekconsent van br. S. Bosselaar tot het hele ressort van de classis.

Tegenover deze bemoedigende initiatieven stond opnieuw de opheffing van een van de gemeenten: de kerkenraad van **Klundert** moest constateren dat het niet meer goed mogelijk was om het gemeentelijk leven voort te zetten; de gemeente werd eind juni opgeheven. Al vele jaren moeten in dit kader namen van gemeenten en van plaatsen genoemd worden. Men mag respect hebben voor de grote offerbereidheid die velen zich in de loop van jaren getroost hebben om het gemeentelijk leven te bouwen; zij zullen veel geestelijke vragen hebben rond een dergelijke beslissing. Pastorale inbedding van al die vragen en pastorale begeleiding van de gemeente- en kerkenraads(!)leden is echt nodig. Br. Wim van der Lee uit Capelle aan den IJssel schreef er een studie over op hbo-niveau. Geen overbodig materiaal...

De ene gemeente moet worden opgeheven, een andere ziet mogelijkheden tot vernieuwing of renovatie van het gebouw, als zegen op de bloei van het gemeentelijk leven. Zo kon de gemeente van **Boskoop** een nieuw kerkgebouw in gebruik nemen. Resultaat van vele jaren noeste arbeid en activiteiten waardoor veel gespaard kon worden. Het was, gezien de staat waarin het oude gebouw verkeerde, echt de hoogste tijd, maar nu mag men ook dankbaar genieten van deze frisse ruimte. In **Oud-Beijerland** was sprake van renovatie en verbouwing, o.a. van de kerkzaal. Daarbij werd ook het orgel verplaatst, bijgebouwen werden afgebroken en in twee lagen herbouwd. Een forse operatie, maar met uitnemend resultaat. In **Genemuiden** werd het gebouw uitgebreid en intern verbouwd. De jonge kerk van **Urk-Ichthus** is na haar instituering in 2005 druk doende met de opbouw van het gemeentelijk leven. Daar hoort ook een eigen kerkgebouw bij. In 2011 werd vergunning verkregen voor de bouw van een kerkgebouw met een kerkzaal waar 1000-1250 plaatsen voorzien zijn. De gemeente van **Breda** stak letterlijk en figuurlijk de handen uit de mouwen en verbouwde het kerkgebouw. Daarbij was speciaal rekening gehouden met het diaconaal-missionair werk dat in deze gemeente nu een aantal jaren draait, met br. Joost Slagboom als werker. Hij en zijn team hebben nu de beschikking over een aparte ruimte. En de kerkzaal is zó veranderd dat deze meer uitnodigend oogt voor ieder die er binnenkomt.

In **Nijmegen**, waar een samenwerkingsgemeente CGKv is, kon een kerkgebouw worden gekocht in een rustieke omgeving. En de gemeente van **Broeksterwoude-Andreas** kocht het kerkgebouw van de GKv in Damwoude – deze gemeente werd wegens dalend ledental opgeheven. Men nam het in het najaar in gebruik; daarmee kwam een einde aan het gemeenschappelijk gebruik van het kerkgebouw in Broeksterwoude, samen met de Petrus-gemeente daar.

Op het terrein van kerkgebouwen dook in de zomer van 2011 een wel heel speciaal

bericht op: de gemeente van Doetinchem kreeg te maken met een originele vlooien-plaag die het kerkgebouw teisterde. Een eerste poging om die plaag te keren mislukte, zodat besloten moest worden de samenkomsten van de gemeente tijdelijk elders te organiseren. Daarna vlooiden men het probleem nog eens goed door en kreeg het gelukkig onder de knie. Details worden hier verder maar niet vermeld.

De gemeente is per geestelijke definitie een zingende gemeente: God troont immers op de lofzangen van zijn volk. En voor de begeleiding van die gemeentezang worden instrumenten gebruikt. Het orgel (ooit als werelds getypeerd, maar al sinds vele eeuwen kerkelijk geaccepteerd) neemt daaronder nog altijd een voorname, zij het niet meer unieke plaats in; de kleine gemeente van **Zuidland** kon een nieuw orgel aankopen en in gebruik nemen. Men was er erg gelukkig mee.

Die orgels moeten vervolgens bespeeld worden, een kunst apart. De ene gemeente heeft organisten in overvloed, de andere heeft er een schreeuwend gebrek aan. Zo weet ik van een gemeente die al 10 jaar geen 'eigen' organist heeft. Gelukkig zijn er altijd gastorganisten die dan te hulp schieten. Maar zoals predikanten nog al eens drie keer per zondag op een preekstoel te vinden zijn, zo zullen er ook organisten zijn die zo vaak op de orgelbank te vinden zijn. Soms vindt één van hen het goed om het slotakoord te spelen: in **Rotterdam-Zuid** nam br. C. Kleinjan afscheid als organist, na niet minder dan 66 jaar.

Kerkbladen

Het aantal gemeenteoverstijgende kerkbladen heeft in zo ongeveer 20 jaar een flinke vermindering ondergaan. Meer en meer trekt men zich terug op eigen gemeentelijk terrein wat dit betreft. Een blad dat niet bij alle leden van de kerken bekend zal zijn, maar toch een goede plaats in mag nemen is het vormingsblad voor chr. geref. ambtsdragers, *Ambtelijk Contact* geheten. In januari 1962 kwam het eerste nummer hiervan uit. Dat betekende dat in december 2011 de 50e jaargang voltooid werd. Het comité voor voorbereiding van ouderlingen- en diakenenconferenties (onder wiens verantwoordelijkheid het blad valt) en de redactie 'pakten uit' met een speciale jubileumeditie, in een speciale warmrode kleur. Daarin werd de geschiedenis van 50 jaar vormingswerk voor ambtsdragers (via het blad en de jaarlijkse conferenties) beschreven aan de hand van enkele centrale thema's: prediking, pastoraat en diaconaat. Dr. C.M. van Driel was speciaal aangetrokken om een groot deel van de inhoud van dit nummer voor zijn rekening te nemen. Het is mede een spiegel geworden van een halve eeuw christelijk gereformeerd samenleven, met alle vreugde én verdriet die men in dat tijdperk tegenkwam.

KERKLEDEN

Ik schreef het al: heel veel mensen besteden tijd aan de kerk, gemeentelijk en/of regionaal en landelijk; vaak is men ook actief in christelijke organisaties. Dat is meer dan normaal vrijwilligerswerk: men mag er de zegen in opmerken van Gods werk in zondaren: zijn genade maakt dankbaar en doet zoeken naar gaven die in dienst aan de Here ingezet mogen worden.

Onderscheidingen

Elk jaar blijkt dat dit in de Nederlandse samenleving – en soms daarbuiten - niet onopgemerkt blijft. Ook in 2011 werd een aantal leden van de kerken verrast met een koninklijke onderscheiding.

Wat buitenlandse erkenning betreft: het Gouden Kruis van Verdienste van de Republiek Hongarije werd toegekend aan mev. mr. M.P. van der Schaaf (samen met enkele ande-

ren) voor het vele werk dat zij in de tijd van het communisme voor de Hongaarse kerk had gedaan. Dit gebeuren vond plaats op 2 mei in de Hongaarse Ambassade in Den Haag.

Wat binnenlandse, koninklijke erkenning betreft: de volgende leden van de kerken werden lid of ridder in de Orde van Oranje-Nassau: ds. D.J. van Vuuren o.a. voor zijn inzet voor de Stichting Bible League; br. M. A. Kempeneers te Dordrecht-C voor zijn jarenlange activiteiten op kerkelijk terrein en voor gehandicapten; zr. G. Hoorn-Wassen te Hoogeveen, decennia lang de spil van gemeentelijke activiteiten in deze grote gemeente; br. P. Feij te Middelburg, die 40 jaar organist was; br. D. van Dijk te Leeuwarden voor het vrijwilligerswerk in kerk en asielzoekerscentrum; br. en zr. Klaas-Keukenschrijver uit Leeuwarden voor het organist/lid van de kerkenraad resp. pastoraal bezoekerster zijn; br. H. Meijerink te Zutphen voor zijn activiteiten als kosten en preekvoorzieners en voor het mannenkoor; zr. H. Robbertsen te Enschede-Oost voor haar werk voor zending en pastoraal werk en voor de stichting Karmel International; zr. A.S. van 't Veen te Kampen, die 'veel activiteiten in dienst van de medemens' onderneemt; br. J. Vlietstra te Nunspeet als penningmeester van de plaatselijke kerkelijke gemeente; zr. A. Groeneveld-Büchner te Putten als lid van het bondsbestuur van de Chr. Geref. vrouwen (BCGV); zr. A.T. Maris-de Kleine te Apeldoorn, o.a. als oud-presidente van deze BCGV; br. J. den Hartog te Zeewolde voor diens werk voor kerk en onderwijs; zr. F. Houweling te Rotterdam-Alexanderpolder, die veel voor kerk en maatschappij heeft gedaan; br. J. van Ledden te Ede, die meer dan 40 jaar organist is; br. R. Muijs te Bunschoten voor het vrijwilligerswerk buiten de kerk; zr. P.M. de Ronde-Bakker te Dordrecht-Zuid, voor 25 jaar evangelisatiewerk en campingpastoraat; zr. A. Scheffer-Hakvoort te Urk voor haar bijdragen aan het sociale en maatschappelijk leven; br. J. Visser te Urk i.v.m. zijn bestuurlijke activiteiten op het terrein van kerk en onderwijs; br. W. Visser te 's-Gravenzande voor zijn inzet voor de kerk en andere christelijke organisaties; zr. J. Wakker-Brouwer te Urk voor haar bijdragen aan het sociale en maatschappelijk leven; br. S. Weerstand te Urk voor zijn kerkelijke activiteiten – ook in Oost-Europa; br. en zr. Zeelenberg-de Goeyer van Den Haag-Rijswijk, voor hun hulp aan kansarmen in Roemenië; br. A.C. Zoetewij te Nunspeet, die ambtsdrager is en zijn kerkmuzikale gaven voor de gemeente inzet; zr. T.K. Baanstra-Griffioen te Ede, die vrijwilligster is op sociaal-maatschappelijk en politiek gebied; br. en zr. Hoekstra-van Voorst te Nijkerk voor hun werk voor het Jemimatehuis voor gehandicapten in Israël; br. D. Noort te Nijkerk voor zijn werk bij de Marechaussee (hij kreeg de onderscheiding 'met de zwaarden'); zr. W.G. Hofman-Baars te Apeldoorn voor haar werk binnen de BCGV: ze was tot voor kort presidente; zr. A. Bode-Eikelboom – zij was ruim 40 jaar organist van de gemeente van Noordeloos.

Een hele rij... en men mag met vrij grote zekerheid zeggen dat niet alles de kerkelijke publiciteit gehaald zal hebben. Er is veel zorg over de plaats die de kerk in de Nederlandse samenleving mag hebben – en daar is alle reden toe. Daar tegenover doet het goed wanneer men merkt dat inzet van kerkleden in positieve zin opvalt.

Promoties en een vervolg daarop

Na noeste jaren van wetenschappelijk onderzoek was het sommige leden van de kerken gegeven om het s-je achter hun titel (drs.) door te strepen: zij mochten zich vanaf het moment van hun promotie doctor noemen. Op 29 maart promoveerde drs. M.J. Kater aan de TUA op het proefschrift *Kom en zie*. De pre-existentie van Jezus, de Christus. 20 april was aan diezelfde Universiteit de beurt aan drs. A. Huijgen. Hij promoveerde op *Divine Accommodation in John Calvin's Theology* (Gods aanpassing aan mensen) volgens Calvijn. Nog geen twee maanden later was de aula van de TUA wéér

vol: op 8 juni promoveerde drs. M.C. Mulder op het proefschrift *Israël in Romeinen 10*. Intertextuele en theologische analyse van de oudtestamentische citaten in Romeinen 9:30-10:21.

Aan een enkele dr. is het gegeven om daarna de titel prof. te voeren. Zo was het met br. dr. S. Paas (een aantal jaren betrokken bij het kerkplantingswerk Via Nova in Amsterdam). Op 12 mei was zijn inauguratie als bijzonder hoogleraar kerkplanting en kerkvernieuwing aan de Vrije Universiteit. Zijn rede handelde over 'Kerkvernieuwing door kerkplanting: de betekenis van kerkplanting voor de toekomst van de christelijke traditie in Europa'.

Overleden

Predikanten nemen een duidelijke plaats in in het midden van de kerken. Hun echtgenotes niet minder. Daarom is het goed aandacht te besteden aan het feit dat van de predikantsweduwen zr. A. Op den Velde-ten Napel overleed, en dat ds. H. van der Schaaf moest meemaken dat zijn echtgenote, zr. A.G. van der Schaaf-van Engeland door de Here werd geroepen. Ook zr. T. Visser-Boonstra, weduwe van ds. J.M. Visser, overleed.

PREDIKANTEN

En zo komen we bij de wetenswaardigheden rond het predikantencorps.

Voor het eerst bevestigd

Aan de TUA werden in 2011 verschillende keren broeders door het curatorium beroepbaar gesteld, na hun afsluitende examen. Zo begonnen de brs. D.J.Th. Hoogenboom, G.J. Post en A.Th. Ruis hun dienstwerk in de gemeenten van Siegerswoude, Nieuwpoort resp. Damwoude. Later in het jaar werden de brs. D. Bos en J.W. Moolhuizen bevestigd in Werkendam resp. Dedemsvaart. Er werden ook andere broeders beroepbaar gesteld, in andere kerken. Soms voorziet dat voor een samenwerkingsgemeente waarin de CGK deelneemt in de vervulling van de predikantsvacature. Zo ging br. A. de Groot (GKv) naar Enkhuizen en werd br. D.H.T. Postuma (NGK) aan de samenwerkingsgemeente in Lisse verbonden.

Overigens laat het zich aanzien, gezien het aantal admissiale studenten in Apeldoorn, dat de komende jaren er minder beroepbaarstellingen zullen plaatsvinden. Dit staat haaks op het te verwachten aantal emeriteringen. De kerken voelen dezelfde effecten van de bevolkingsopbouw als elders in de samenleving.

Wisselingen van gemeente

Een relatief groot aantal gemeenten kon het beroepingswerk afronden, omdat er een jawoord kwam van een beroepen predikant. Zo kwam ds. B.A.Th. Witzier vanuit Brazilië naar Apeldoorn-C, ds. R. Bikker ging van Beverwijk-Westzaan naar Aalten, ds. G. van Roekel van Putten naar Bennekom-Oosterbeek, ds. P.D.J. Bujs verwisselde een andere Veluwe gemeente, namelijk Harderwijk, voor Ede, ds. M. Hogenbirk ging van Gorinchem naar Aalsmeer, ds. J.D. van 't Zand, predikant van de gemeenten van Veendam/Wildervank en Zuidlaren werd in eerste instantie losgemaakt van de eerste gemeente en bleef verbonden aan Zuidlaren, gecombineerd met een aanstelling als leraar godsdienstonderwijs, maar nam nadien het beroep aan naar Sneek, ds. A.G.M. Weststrate ging van Mijdrecht naar Biezeling, ds. K. Hoefnagel van Katwijk aan Zee naar Meerkerk en ten slotte is in deze rij te noemen ds. G.R. Procee, die komend vanuit FRC naar Middelharnis kwam.

*Ds. D.J.Th. Hoogenboom
Siegerswoude*

*Ds. G.J. Post
Nieuwpoort*

*Ds. A.Th. Ruis
Damwoude*

*Ds. D. Bos
Werkendam*

*Ds. J.W. Moolhuizen
Dedemsvaart*

Daarnaast ging een tweetal predikanten in bijzondere dienst: ds. A. Brons werd Israëlconsulent en ds. J. van 't Spijker werd fulltime docent missiologie en evangelistiek aan de TUA. Zij bleven verbonden aan hun gemeenten Kampen resp. Hoogeveen, maar logischerwijs ontstond daar wel een predikantsvacature.

Emeritaat

De predikanten G. Bouw, K.T. de Jonge, C.D. Affourtit, C.J. van den Boogert, D.J.K.G. Ruiters, W. Kok (vervroegd wegens ziekte) ontvingen eervol emeritaat van de classis waarbinnen zij werkzaam waren. Ook ds. C.W. Buijs ontving dat, maar dat zou ingaan per 1 januari 2012.

Ziekte en herstel/overlijden

Predikanten zijn pastoraal altijd deelgenoot van de kwetsbaarheid van het leven, en zij trekken op met gemeenteleden die daar mee te maken krijgen. Zij weten van zichzelf dat wat zij pastoraal meemaken, ook henzelf kan treffen. Dat bleek in het afgelopen jaar op bijzondere wijze: ds. J.H. van Dijk kreeg van artsen de mededeling dat hij ongeneeslijk ziek was. Daarna kon hij de kerken nog dienen in de zondagse verkondiging en mocht hij nog gedenken dat hij 25 jaar geleden (op 12 juni 1986) predikant werd; kort daarna, op 20 juli 2011, nam de Here hem tot zich. Ds. N. Ribbers, predikant van Papendrecht, kreeg ook de boodschap dat hij erg ziek is, een intensieve behandeling

volgde, maar tot op heden moet gezegd worden dat zijn situatie zorgelijk is. Ds. G. Bouw, emerituspredikant van Alphen aan den Rijn, is lichamelijk erg zwak.

Ds. Th. Rutters overleed op 30 juli 2011, en ds. M.J. Oosting, die in 2010 vervoegd emeritaat wegens ziekte kreeg, overleed op 17 november 2011. De gezondheid van ds. M. den Bleker, emerituspredikant van Sneek, werd in de loop van 2011 steeds slechter; hij overleed op tweede Kerstdag.

Van de overleden predikanten vindt u elders in dit Jaarboek een 'In memoriam'. Hun leven en werk blijven in dankbare herinnering. Er is in de kerken veel gebeden tijdens de zondagse erediensten (en daarbuiten) voor ziekte en rond het overlijden in de kring van de predikantsgezinnen.

Varia predikanten

De tijd is voorbij dat mensen met een diploma de maatschappij ingingen en hun leven lang konden teren op de tijdens de schoolperiode opgedane kennis, aangevuld met praktische werkervaring. Bij ieder beroep is sprake van cursussen die gevolgd moeten worden om kennis en vaardigheden op peil te houden. Predikanten bekleden een ambt en soms kan men nog het geluid vernemen dat dergelijke cursussen voor hen niet nodig zijn en zeker niet verplicht zouden moeten zijn. In 2011 ontstond er nog een pittige discussie over de nascholing van predikanten binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Toch moet eenvoudig gezegd worden dat dit ambt niet goed beleefd kan worden zonder beroepsvaardigheden. Het predikantschap is ook 'gewoon' het uitoefenen van een ambacht. In de theologie is er veel in beweging waar predikanten kennis van moeten nemen. En de praktische kant van het gemeentepredikant zijn vergt voortdurend om zich heen te kijken. Daarom is het niet overbodig dat er nascholing voor predikanten is. Ik zou zelfs de stelling willen wagen dat dit des te meer van belang is, omdat het predikantschap geen beroep is, maar een ambt. Waar de Here roept, zal des te meer acht moeten worden gegeven op de middelen die er onder zijn zegen aan kunnen bijdragen dat dit ambt op verantwoorde wijze bekleed kan worden. En daar waren in 2011 weer diverse mogelijkheden voor. Neem de cursus missionair preken, waarvoor men aan de TUA welkom was (in nauwe samenwerking met deputaten evangelisatie), neem de nascholing van de gezamenlijke theologische Universiteiten van Apeldoorn en Kampen, of neem de cursus time-management, die door de predikanten drs. A. Huijgen en drs. D. Timmerman werd gegeven.

CATECHESE

De kerk draagt jongeren een warm hart toe. Door de eeuwen heen hebben de plaatselijke kerkenraden zich beijverd om hun jeugd met Schrift en belijdenis in aanraking te brengen, en hen zo te begeleiden naar een keuze voor de Here en zijn dienst. Dat vertaalt zich o.a. in het catecheseaanbod, in de ene gemeente voor jongeren vanaf 12 jaar, in de andere al vanaf 10 jaar. Die catechese moet vervolgens natuurlijk inhoudelijk worden ingevuld. Wie de moeite neemt daar eens goed op te letten, komt nog een reeks van namen tegen: Hellenbroek, Jongeleen, Velema, Korving, Van Campen – zonder compleet te zijn. Dat zijn de broeders die persoonlijke initiatieven namen om catechisatiemateriaal te schrijven. Daarnaast zijn er vanaf het vierde kwart van de vorige eeuw meer en meer projecten geweest waarin broeders en zusters, predikanten, pedagogen, onderwijskundigen, vaak in een weliswaar interkerkelijke maar zeer eensgezinde samenwerking de handen ineen sloegen om een complete catecheseserie het licht te doen zien. Deze werd en wordt dan vaak na enkele jaren weer gereviseerd. In dat kader noemen we het Jongerensymposium 'De toekomst van de catechese' op 3 oktober, ter gelegenheid van de presentatie van een nieuw basisboek catechese met

als titel: 'Altijd leerling'. De redactie wordt o.a. gevormd door dr. J.W. van Pelt (naast diens werk als gemeentepredikant als docent catechetiek verbonden aan de TUA) en drs. B.T. Wallet. Op het symposium gaven prof.dr. A. Baars, dr. R. Erwich en drs. H.J. van Wijnen hun visie.

STATISTIEKEN

De statistieken die het verloop van het ledental van de kerken aangeven, vertonen het beeld dat al vele jaren deze bladzijden typeert: een lichte daling van het ledental. Zo nu en dan kon de kroniekschrijver constateren dat daarbij nog een stijging van het aantal belijdende leden was, maar een – sterkere – daling van het aantal doopleden. 2011 laat in dit opzicht een daling van beide zien.

Meer in detail zien we dat er in feite slechts in twee classes sprake is van duidelijke groei: die van Zwolle en van Amsterdam. De classes Groningen, Amersfoort en Utrecht bleven stabiel. Maar laten we ons daarmee niet 'rijk rekenen': het is bekend dat er zich in de classis Zwolle vier duidelijke 'groeigemeenten' bevinden: drie op Urk en één in Zwolle. Zij nemen het leeuwendeel van de groei voor hun rekening. Iets dergelijks vindt men overigens ook in de classis Groningen, waar de gemeente Groningen al jaren lang een duidelijke stijging van het ledental mag constateren. Deze grote gemeenten worden steeds groter – en we noteren het met dankbaarheid, want het is Gods zegen. Maar kleine gemeenten worden niet zelden steeds kleiner – en dat geeft grote zorg. Dat er in de classis Amsterdam groei was, mag men voornamelijk toeschrijven aan de zegen op de missionaire arbeid in Amsterdam en directe omgeving. We noteren het met dankbaarheid.

Er is één classis waar een sterke daling in ledental is. Dat is die van Dordrecht. Van nog groter belang is de vraag waar men de leden van de kerken die in 2011 afscheid van ons namen, terug kan vinden. En dan blijken 79 belijdende leden zich nergens elders aangesloten te hebben, terwijl 180 zich 'ontrokken'. Van die laatsten is dus niet bekend of zij zich bij een andere geestelijke gemeenschap aansloten. Bij de doopleden zijn deze getallen 86 resp. 306. Het geeft een totaal aantal van 651 leden. Dat komt overeen met het leden van een grote gemeente... en het geeft meer dan genoeg reden om vurig te bidden om een vasthouden door de Here van hen, die Hem niet meer wilden vasthouden.

Anderzijds werden 44 volwassenen gedoopt en kwam er zes belijdende leden terug nadat ze een tijdlang niet meer bij een kerkelijke gemeenschap aangesloten waren geweest, samen 50. En 44 doopleden werden 'nieuw' welkom geheten, waarvan er 30 op dat moment werden gedoopt (14 kwamen dus 'terug'). In totaal dus 94 echt nieuwe leden. En met 'echt' bedoel ik dat zij niet van kerkelijke gemeenschap wisselden. Met die laatsten zijn we ook blij, maar dat is toch een andere blijdschap dan die men beleeft met die 94. Dat zal ieder begrijpen.

GENERALE SYNODE

Op 10 mei 2011 kwam de generale synode nog een dag bijeen, in Bunschoten deze keer. Naast enkele kleine zaken werd in comité gesproken over de rapportage van de studiecmissie homoseksualiteit. Er moest geconstateerd worden dat deze rapportage niet kon uitlopen op een duidelijk besluit van de synode; de inhoudelijke gedachten waren te zeer uiteenlopend. Dat was te betreuren, en die treurnis werd door synodeleden onder woorden gebracht en ze was in de weken volgend op de synodezitting in de kerken te beluisteren. Toch... bij een onderwerp als dit, waar in kerk en samenleving zoveel tongen over in beweging komen en waar zoveel uiteenlopende gedachten over te beluisteren zijn, is het geen schande om nog een periode verder te studeren. De kerken zullen gebaat zijn met een heldere, duidelijke lijn. Er werd een nieuwe studiecmissie samengesteld met het doel om in 2013 tot een afgerond rapport te komen.

Daarna restten nog twee onderwerpen waarvoor de synode bijeen zou moeten komen:

de veranderingen rond de emeritaatsregeling en de toekomst van de TUA. Aan het eind van het jaar 2011 bleek echter dat deze onderwerpen teveel beraad en studie vergden om de synode binnen afzienbare tijd bijeen te roepen. Daarom deed het moderamen van de generale synode een bericht uitgaan dat de synode nu gesloten is.

DEPUTAATSCHAPPEN

Eind 2010 of begin 2011 ontvingen alle deputaatschappen (dat zijn permanente commissies die door de – meestal – generale synode zijn ingesteld om namens de kerken speciale arbeid ter hand te nemen) een brief van de synode waarin de nieuwe opdrachten stonden, zoals de synode die vastgesteld had. Men kon dus aan het werk. Hieronder volgt een indruk van de werkzaamheden van deze broeders en zusters:

Emeritikas

Ook in het afgelopen jaar mochten deputaten zich bezighouden met hun primaire taak: het ondersteunen van de plaatselijke kerken bij het verzorgen van de geëmeriteerde predikanten en weduwen. Deze taak werd in die zin uitgebreid dat vanaf 2011 de emeritikas de uitkeringen aan de emeritushoogleraren en hun nabestaanden heeft overgenomen van de Theologische Universiteit.

Het deputaatschap organiseerde een aantal bijeenkomsten voor de plaatselijke kerken om voorlichting te geven over de invoering van een systeem voor ziekte- en verzuimbegeleiding voor predikanten. Diverse gemeenten hebben hiervan al gebruik kunnen maken.

De gedeeltelijke overgang naar een verzekerde oudedagsvoorziening zorgde voor veel werk en overleg. De materie is uitermate complex en op dit moment valt nog moeilijk te beoordelen of en in hoeverre het beoogde resultaat kan worden verwezenlijkt.

Ook het betaalbaar houden van de uitkeringen, een grote zorg voor deputaten, was onderwerp van veel overleg en leidde tot een voorlopige aanpassing in het systeem.

In december zijn alle betrokkenen hierover schriftelijk geïnformeerd. Verder beleid ten aanzien van de uitkeringen wordt nog ontwikkeld.

Naast het betaalbaar houden van de uitkeringen vroeg ook het beheer van het vermogen, zeker gezien de huidige economische tijden, de continue aandacht van het deputaatschap.

Theologische Universiteit

Personalia

Aan onze kerkelijke opleiding in Apeldoorn vonden enkele promoties plaats: ze werden in dit jaaroverzicht al vermeld. Ook de benoeming in een volledige werkweek van drs. J. van 't Spijker voor de vakken missiologie, evangelistiek en urban mission was een mijlpaal. Zij werd mede mogelijk gemaakt door financiële hulp 'van buitenaf'. Er trad een nieuwe voorzitter van het college van bestuur aan in de persoon van ir. W.J.A. Hanekamp te Dronten; ir. J.J. Eberwijn trad wegens het bereiken van de pensioenge-rechtigde leeftijd terug. In besloten kring werd aandacht gegeven aan het feit dat het in december 25 jaar geleden was dat prof.dr. H.G.L. Peels zijn werk (toen nog als docent) aan de TUA begon.

TUA-dag

Op 13 mei was er een open dag voor de kerken: de Schooldag behoort immers tot het verleden. Het programma vermeldde o.a. verschillende colleges, waarbij de rode draad gevormd werd voor de Ned. Geloofsbelijdenis, die in 1561 werd opgesteld. Tien docenten/hoogleraren gaven een college; sommige daarvan werden in de loop van de dag herhaald. Ook de studentencantorij liet van zich horen. Er was verder ruim gele-

Jubileum prof. Peels

De nieuwe (links) en vertrekkende voorzitter van het cvb

genheid voor ontmoeting en gesprek. Het curatorium is zeer bemoedigd door de opkomst op deze dag. Het was de vraag of een nieuwe vorm van contact tussen kerk en school ook aantrekkingskracht zou hebben op haar leden. Dat bleek duidelijk het geval te zijn, waarbij het grote aantal jongeren bepaald in het oog sprong. De aanwezigen toonden zich zeer betrokken bij de diverse colleges: die werden met grote aandacht gevolgd.

Examens

In juni werden via het admisie-examen acht studenten toegelaten, te weten de brs. J.J.G. den Boer te Apeldoorn, C. Cornet te Dordrecht, S. Griffioen te Veenendaal, A. Hofland te Groningen, M.J. van Keulen te IJsselmuiden, H.M. Mulder te Apeldoorn, J.P. Rozema te Nieuwerkerk en W.L. van der Staaij te Elburg. Dat is een groot aantal, gemeten aan het totaal aantal admisiale studenten; het waren daardoor dagen waarin de dankbaarheid overheerste.

In februari werden de broeders D.J.Th. Hoogenboom, G.J. Post en A.J.Th. Ruis beroepbaar gesteld; in mei studeerden de broeders D. Bos en J.W. Moolhuizen af en ook zij werden vervolgens beroepbaar gesteld; in september konden nóg twee broeders na een gunstig verlopen MA2-examen beroepbaar worden gesteld: de brs. S.P. Roosendaal en P.W.J. van der Toorn.

De studd. M. Bot en J. Hoefnagel verkregen preekconsent na het afleggen van het erbij behorende studentenexamen.

Opening academisch jaar, cantonij

Opening academisch jaar

Opening academisch jaar

Op maandag 5 september werd het academisch jaar 2010/2011 geopend. Prof. dr. H.G.L. Peels sprak een rede uit over het onderwerp: 'Traag tot toorn. Een onderbelicht aspect van het oudtestamentische Godsbeeld'. Aansluitend gaf de rector, prof.dr. G.C. den Hertog, een overzicht van belangrijke gebeurtenissen in het afgelopen cursusjaar. Conrector bleef

prof.dr. H.G.L. Peels, terwijl prof. dr. T.M. Hofman secretaris van het college bleef.

Kerk en Israël

Voor het deputaatschap kerk en Israël was 2011 het jaar waarin een nieuwe Israëlconsulent werd aangesteld. Via het Centrum voor Israëlstudies (CIS) zal ds. A. Brons begin 2012 naar Jeruzalem emigreren om daar contacten te hernieuwen die door de vorige consulent drs. C.J. Rodenburg zijn gelegd. Deputaten zijn dankbaar dat daarmee weer een belangrijke invulling kan worden gegeven aan wat hun taak is: bezinning op de relatie van onze kerken ten opzichte van het Joodse volk.

Intern werden de besluiten van de generale synode voor zover mogelijk verwerkt. Zo werd het visiedocument afgerond.

Een aantal deputaten en predikanten reisde mee met een predikantenreis van het CIS. Tijdens deze reis werden goede contacten gelegd met een conservatieve rabbijnenopleiding in Jeruzalem. Tijdens een driedaags seminar werden gedeeltes uit Oude en Nieuwe Testament gelezen, waarbij diepgaande gesprekken ontstonden over de persoon van Jezus als de Messias.

Prof. Peels 25 jaar in dienst

Buitenlandse zending

Repatriëring en emeritaat

In 2011 hadden deputaten zending nog twee predikanten in dienst: ds. G. Vos in Mozambique en ds. C.W. Buijs in KwaNdebele en in Indonesië. Zending Vos keerde half augustus met zijn gezin naar Nederland terug na zes jaar dienst in de Bijbelonderwijsprojecten in en om Mocuba. Onder zijn leiding kwamen op de campus van de Bijbelschool verschillende bouwprojecten tot stand. Inhoudelijk en administratief werd veel werk verzet. Hij liet een goed toegerust team van pastores achter. Het Bijbelonderwijs in Mozambique wordt nu volledig door plaatselijke mensen gedaan. Zending Buijs ontving in oktober emeritaat. In KwaNdebele gaf hij leiding aan de Mukhanyo Bible School – een Bijbelcursus voor voorgangers van onafhankelijke kerken – en was hij adviseur van de Gereformeerde Kerken; in Indonesië was hij betrokken bij verschillende onderwijsprojecten van de Gereja Toraja Mamas. Ruim honderd christelijke kleuterscholen werden in het Mamasagebied opgericht in samenwerking met de plaatselijke bevolking. Daarnaast kwam een middelbare school tot stand en werd verder gebouwd aan de theologische school van Mamas.

Werkbezoeken

Met enige regelmaat worden namens zendingsdeputaten werkbezoeken aan de zendingsgebieden gebracht. Doorgaans gaat het om visitaties (het bezoeken van mensen met wie en projecten waarin wordt samengewerkt). Tweemaal leverden bezoekers in 2011 stevige bijdragen aan plaatselijk georganiseerde toerustingsconferenties. Dat deden zendingsconsulent ds. A. Hilbers en deputaat ds. A. van der Zwan in de ijskoude aprilmaand in Norilsk (Siberië) op een studieconferentie voor evangelisten met referaten over de ambten van Christus en de relatie tussen het Oude en het Nieuwe Testament. In juni leverden de di. H. Korving en L.A. den Butter bijdragen aan de studieconferentie van voorgangers van de Église Protestante Reformée du Burundi. O.a. over de exegese van het Oude en Nieuwe Testament en de vijf punten van het Calvinisme.

Reguliere werkbezoeken werden gebracht aan Burundi, Botswana, Mozambique,

Ds. A. van der Zwan aan het woord tijdens de cursus in Norilsk

Werkbezoek Burundi

Venda, KwaNdebele en Siberië.

Zendingsconsulent ds. A. Hilbers werd uitgenodigd in Carambeï mee te werken aan een missionaire conferentie van de Igrejas Evangelicas Reformadas do Brasil in oktober. Er werd nagedacht over mogelijkheden ook buiten Brazilië zendingswerk te doen. De zusterkerken in Brazilië hebben zich voorgenomen te komen helpen bij het zendingswerk in Mozambique: men spreekt dezelfde taal (Portugees).

Werkers

Bezorgdheid was er over de gezondheid van zendingswerker br. H. Visser in Botswana. Hij moest in Zuid-Afrika bestralingen ondergaan en ondervond daarvan langdurige gevolgen. Het hele jaar waren br. en zr. Van Eeken (Thailand) in Nederland. Hun verlofperiode werd verlengd om zr. Van Eeken te laten herstellen van een in Thailand uitgevoerde hernia-operatie. Vanwege complicaties bij de zwangerschap van zr. Van Eeken werd hen voor een tweede keer 'opgedragen' in Nederland te blijven. Br. van Eeken bracht tweemaal een kort bezoek aan 'zijn' zendingsgebied om de kerk daar te bemoedigen – en mocht betrokken zijn bij de bevestiging van een ouderling! De wachttijd in Nederland gebruikte hij voor theologische studie.

Opnieuw vertrokken verschillende missionaire diaconale werkers naar werkgebieden overal in de wereld, ondersteund door hun thuiskerken en door thuisfrontcommissies.

Br. H. Visser legt zondag 1 HC in het Naro uit

Bemoedig(en)d

In verschillende zendingsgebieden valt op dat kerken steeds meer zelf, ook financieel, verantwoordelijkheid nemen voor hun gemeentelijke leven. Werkbezoekers keerden in dat opzicht bemoedigd terug uit Burundi, Botswana, Mozambique, Venda en KwaNdebele. In Indonesië koos de synode van de Gereja Toraja Mamasa een nieuw (dagelijks) bestuur, dat nadrukkelijk te kennen gaf zich te willen inzetten om de relatie met de kerken in Nederland te onderhouden en de samenwerking bij de diverse zendingsprojecten te intensiveren. De bijdragen uit Nederland aan de studieconferenties in Burundi en Siberië werden zeer gewaardeerd, bleek uit reacties. Wat betreft Siberië gold dat ook voor het zware sneeuwvoertuig (een Trekol) die

aan het evangelistenteam ter beschikking werd gesteld.

Evangelisatie

Deputaten merken dat er kerkbreed wordt gezocht naar wegen om het Evangelie te delen met dorps- en stadgenoten. Naast de pijn van het kleiner worden van veel gemeenten, is dat een zoektocht vol hoop.

De zendingsgemeenten die in onze kerken zijn gesticht, hebben ondertussen veel ervaring opgedaan in het zoeken van mensen. Deputaten hebben zich nadrukkelijk bezighouden met de zendingsgemeenten: wat kunnen de andere gemeenten leren van de zendingsgemeenten en omgekeerd?

Samen met de IZB zijn twee websites gestart die op een 2012-manier kerkleden en in het geloof geïnteresseerden kunnen helpen om elkaar beter te verstaan. Daarvoor wordt uiteraard gebruik gemaakt van sociale media als Facebook. Zie: www.gelovenindekerk.nl en www.vragenovergeloven.nl.

Radio – en TVdiensten

Ook in het afgelopen jaar konden we als Chr. Geref. Kerken op zondagmiddag negen radiodiensten uitzenden in het kader van Zendtijd voor Kerken. Op 2 januari kwam de uitzending uit Scherpenzeel (ds. A.C. v.d. Wekken), op 6 febr. uit 's Gravenmoer (ds. W.J.A. Ester), op 20 maart uit Noordeloos (ds. R. Kok), op 17 april uit Siegerswoude (ds. A.K. Wallet), op 5 juni uit Zwaagwesteinde (ds. B. Reinders), op 19 juni uit Ede (ds. J. Van Amstel), op 21 aug. uit Zuthpen (ds. R.G. den Hertog), op 16 okt. uit Steenwijk (ds. K. Jonkman) en op 18 dec. uit Breda (ds. A.G. Boogaard). Op televisie werden twee diensten uitgezonden, nl. vanuit Hasselt (ds. J. Germs) – een uitzending die werd herhaald op 24 juli. En ook nog op 18 dec. vanuit Hilversum (Rehobothgemeente) waar ds. E.B. Renkema voorging. Daarnaast was er op 9 januari een radiouitzending van de dienst in de samenwerkingsgemeente van Hengelo, waar ds. L.G. Compagnie voorging, en op 4 december een dienst in de samenwerkingsgemeente van Doesburg, waar ds. C. van de Beek voorging.

In omroepeland zijn er grote veranderingen gaande (nieuwe mediawetgeving en bezuinigingen), die nopen tot organisatorisch/technische samenwerking in groter verband, echter met behoud van het eigene van onze uitzendingen.

Geestelijke verzorging militairen

Dit deputaatschap ziet het werk, dat tot zijn taak behoort, jaarlijks slinken. Door de afname van legeroperaties in het buitenland zijn taken als thuisfrontavonden en het onderhouden van contacten met militairen buiten Nederland kleiner geworden of zelfs al helemaal verdwenen. In samenwerking met de NGK en de Gkv en ook al een klein beetje met de HHK was er nog wel een thuisfrontavond in 2011, maar het is zeer de vraag of die er in 2012 ook nog zal zijn.

Wat wel meer aandacht heeft gekregen was het zoeken naar de individuele militair binnen ons eigen kerkgenootschap. DGVM heeft daartoe een actie op touw gezet en anders dan andere jaren leverde die actie nu wel respons op. Kerkenraden berichtten vaker over hun leden die militair zijn, dan in het verleden. Maar dat neemt niet weg, dat deputaten ook constateren, dat het aantal CGK-leden dat militair is zeer gering is.

Ook de aandacht voor onze legerpredikanten vraagt minder tijd. Er zijn namens onze kerken nog twee legerpredikanten uitgezonden (ds. Mient Dijkstra en ds. Peter Visser). Deputaten weten niet of zij wellicht de laatsten zullen zijn. Het ministerie is opnieuw met grote bezuinigingen bezig, waardoor het aantal militairen weer drastisch zal afnemen en bijgevolg de geestelijke verzorging ook door minder mensen kan worden waargenomen. De vraag naar nieuwe legerpredikanten is op dit moment geheel weg. Dat betekent dan ook, dat de wervingsactie waar DGVM een aantal jaren geleden mee begon-

nen was onder jonge CGK-predikanten in 2011 is afgeblazen. Wel is er nog steeds een jaarlijkse (besloten) conferentie voor deputaatschappen en legerpredikanten. Dat gebeurde samen met de GKv en de NGK, met uitnodiging aan de HHK. Maar ook daar is merkbaar, dat het Nederlandse leger drastisch krimpt.

Geestelijke verzorging varenden

Het deputaatschap voor de geestelijke verzorging onder de varenden heeft als doel de schippers in de binnenvaart en in de grote vaart (de zeevaart) pastoraat te verlenen. Concreet houdt dit in, dat de deputaten ds. Van der Ham begeleiden in dit werk. Ds. Van der Ham gaat ook voor in enkele Nederlandse diensten voor de schippers in Mannheim en Duisburg en hij werkt onder de zeevarenden in het havengebied van de Moerdijk. Dat alles vond ook in 2011 weer goede voortgang.

Het werkerterrein van ds. Van der Ham

Kerkjeugd en onderwijs

Het deputaatschap vervult een soort van loketfunctie. Er zijn personen en organisaties die contact zoeken met 'de CGK' in het kader van zaken op het terrein van kerkjeugd of onderwijs. Soms kan volstaan worden met het geven van een antwoord op een bepaalde vraag. In andere situaties is het deputaatschap (of een afvaardiging) gesprekspartner. Zo is er bijvoorbeeld jaarlijks een gesprek met het landelijk bestuur van de studentenvereniging CSFR.

Namens de kerken onderhouden de deputaten contacten met predikanten die naar art. 6 K.O. werkzaam zijn in het onderwijs. Dit betrof in 2011 alleen nog ds. J.H. van Dijk. Vanwege een ernstige ziekte moest hij zijn werkzaamheden beëindigen. Op 20 juli is hij overleden. Deputaten zien met dankbaarheid terug op zijn inzet.

De kerntaak van het deputaatschap bestaat uit het onderhouden van het contact met de CGJO en het LCJ, en ook daar is aandacht aan besteed.

Eredienst

Het deputaatschap is begonnen aan de uitvoering van de werkzaamheden die de generale synode van 2010 hun had opgedragen. De twee vastgestelde avondmaalsformulieren zijn inmiddels gepubliceerd. Aan het maken van nieuwe liturgische formulieren is begonnen. De studie over de invloed van de cultuur op de liturgie, zoals te vinden in het synoderapport, wordt momenteel omgewerkt naar een handreiking. In de loop van 2012 zal deze aan de kerken worden toegezonden.

Diaconaat

Het eigene van de Kerk komt tot uiting in haar dubbele opdracht: de verkondiging van Gods Woord en de daadwerkelijke beleving daarvan. Alles wat we als kerkleden doen, heeft daarmee te maken. Diaconaal bezig zijn heeft dus alles met ons kerk zijn, zelfs ons christen zijn te maken. Als we dus iets willen vertellen over wat er aan diaconaal in de kerken is gebeurd, dan hebben we het over heel gewone dingen die dienstbaar zijn aan het functioneren van ons als kerkmensen.

De *diakenendag* is daar een goed voorbeeld van. Deze toerustingsdag die vooral bedoeld is voor diakenen en diaconaal betrokkenen vond plaats op 29 januari. Thema van de dag was "Goed toegerust?!" Het diaconale veld is heel breed en diakenen mer-

Diakenen aan het werk tijdens een toerustingsavond

Diakenendag - bedanken van mr. Rouvoet

ken dat er veel van hen verwacht wordt. Zij worden geacht te weten hoe het hoort: 'diaconaal bezig te zijn'. Soms denken gemeenteleden zelfs dat diakenen het werk *namens* de gemeente doen, en daarmee houden ze zichzelf buiten schot. Dat kan natuurlijk niet. Maar het valt voor diakenen vaak niet mee om hier verandering in te brengen. Daar is op deze diakenendag veel aandacht aan geschonken. Blijkens de reacties zijn de meeste diakenen met een rugzak vol toerusting teruggegaan naar hun eigen gemeenten.

De Hulpverleningszondag 2011 had tot thema 'Zelf doen!'.

Mensen doen graag dingen zelf. Soms lijkt het wel dat iets alleen belangrijk is als je er zelf bij betrokken bent geweest of wanneer je het zelf gedaan hebt. Zo gaan we onze weg vaak door het leven. God wil ons steeds weer duidelijk maken dat we hulp nodig

De workshopleiders

Diakenendag – Opening door ds. G. Drayer

hebben – zeker als het om ons leven gaat. We moeten toegerust en ondersteund worden door Gods Geest. En wij mogen dat dan weer doorgeven. Dat geldt op geloofsgebied, maar ook op het gebied van de zorg, van het elkaar helpen en bijstaan, etc. Daar ging het op Hulpverleningszondag in de meeste kerkdiensten ook over: dat we ons laten toerusten om te helpen dichtbij en veraf. Goed toegerust en door Gods Geest geleid mogen we het dan in zekere zin 'zelf doen'!

Dat gebeurde dan o.a. op het gebied van het verlenen van *noodhulp* aan gebieden waar rampen e.d. plaatsvonden: Sri Lanka, Japan, Australië en de Hoorn van Afrika. Telkens weer blijkt dat onze kerken ruimhartig geven voor de acute nood in de wereld.

De Classicale Diaconale Vergadering (CDV) is op vrijwel elke classis in het afgelopen jaar onderwerp van gesprek geweest. Juist omdat we als kerken beseffen dat diaconaat bij het kerk zijn hoort, willen we daar ook meer aandacht aan geven op de kerkelijke verga-

deringen. Dat is niet zo gemakkelijk – vandaar dat deze zgn. CDV's worden georganiseerd. Hier worden zorgen en vreugden gedeeld en ervaringen uitgewisseld. En zo leren diakenen van elkaar. In 2013 zal de generale synode zich buigen over een goede kerkordelijke inkadering van de CDV.

Het *persoonsgebonden budget (PGB)*: de generale synode heeft deputaten diaconaat opgedragen 'het kabinetsbeleid nauwlettend te volgen en daarop actief te anticiperen door de diakenen en diaconaal betrokkenen te informeren en te ondersteunen en zo hun deskundigheid te vergroten, zodat zij in de eigen gemeenten de leden kunnen adviseren en ondersteunen'. In het kader daarvan is er aandacht gevraagd voor de afbraak van het PGB. Jammer genoeg heeft het weinig mogen baten...

De Wekker

De redactie van *De Wekker* bracht te midden van alle andere nummers een themanummer uit over de prediking. Het was voor de redactie een vreugde om te merken dat er grote vraag was naar dit nummer. Mede op grond hiervan heeft de redactie besloten meer keren per jaar over te gaan tot het laten verschijnen van een themanummer. Verder bezint de redactie zich voortdurend op de inhoud van *De Wekker*. Met ontroering nam de redactie kennis van het overlijden van ds. M.J. Oosting, die tot aan de synode van 2010 vijftien jaar lang penningmeester geweest is van *De Wekker* en zijn werk in grote trouw gedaan heeft.

Het Jaarboek

Dat er deputaten voor het Jaarboek zijn, weet iedere lezer van dit jaaroverzicht; hij/zij heeft er het resultaat immers van in handen. Achter de schermen is er druk gewerkt om een optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden die de digitalisering biedt: gegevens worden meer en meer via een webapplicatie ingevoerd. Dat leverde – wegens de bekende kinderziekten - wel enige vertraging op bij de verschijning van het Jaarboek 2011, maar dank zij de late Paasdatum kon het toch nog daarvóór van de persen rollen. Daarnaast wordt bezien hoe het Jaarboek en de CGK-website beter op elkaar afgestemd kunnen worden.

Eenheid gereformeerde belijders

Werkzaamheden

In het eerste jaar na de synode van 2010 hebben deputaten de contacten met verschillende kerken voortgezet. Met verschillende afvaardigingen van andere kerken, waarmee deputaten gesprekken voeren, zijn ontmoetingen geweest. Daarbij was onder andere het doel om de inhoud van de gesprekken af te stemmen op de nieuwe of hernieuwde opdrachten. Deputaten kwamen ook twee keer samen in een tripartiete ontmoeting met de GKv en de HHK.

COGG

Deputaten zijn vertegenwoordigd in het COGG. Op 12 mei belegde het COGG de jaarlijkse conferentie met als thema: 'Kerk in de mist, op zoek naar het Licht; over kerk zijn in een seculiere wereld'. De lezingen werden verzorgd door prof. dr. J.C. Kennedy en prof. dr. A. van de Beek. Na afloop van de conferentie was er ook van de kant van kerkenraden vraag naar de referaten om ze in de kerkenraad te bespreken.

Raad van Kerken

De generale synode van 2010 gaf deputaten toestemming om voor een periode van drie jaar als kandidaat-lid betrokken te zijn bij de Raad van Kerken en droeg op om te onderzoeken of en in welke vorm participatie zinvol zou zijn. Om die reden zijn deputa-

ten vanaf begin 2011 als kandidaat-lid vertegenwoordigd in de Raad van Kerken.

DOE-overleg

In de DOE-groep ontmoeten vertegenwoordigers van de CGK, GKv en NGK elkaar. Wederzijdse deputaten eenheid en kerkorde/kerkrecht vaardigen daartoe enkele broeders af. Zij buigen zich over allerlei concrete vragen die in samenwerkende en samenwerkingsgemeenten rijzen. Op 14 oktober organiseerde deze groep een overleg met deze gemeenten om elkaar te informeren over belangrijke besluiten die de kerkverbanden in het kader van het zoeken naar eenheid namen tijdens de vergaderingen van de generale synodes resp. landelijke vergadering. Er was een goede belangstelling voor.

Deputaten vertegenwoordiging

Deputaten vertegenwoordiging van de kerken zijn het aanspreekpunt van de kerken in de periode tussen twee synoden, in zaken die niet liggen op het gebied van een bestaand deputaatschap. Ook vertegenwoordigen zij de kerken bij bepaalde gelegenheden waarvoor het kerkverband een uitnodiging ontvangt, zoals de nieuwjaarsreceptie van de Koningin of een symposium. In dat kader was de voorzitter van de laatste synode, ds. P.D.J. Buijs, aanwezig op de nieuwjaarsreceptie van H.M. de Koningin.

Kerkorde en kerkrecht

Deputaten kerkorde en kerkrecht hebben in diverse situaties kerkrechtelijk advies gegeven. Momenteel zijn deputaten bezig met de bestudering van de opdrachten zoals die geformuleerd zijn door de generale synode 2010. Een belangrijke opdracht is om een integrale regeling voor de appèlprocedure aan de komende generale synode voor te leggen. Deputaten zijn met deze opdracht aan de slag gegaan en hopen daarmee tevens enkele vaak voorkomende complicaties bij appèlprocedures op te lossen.

Omdat heel wat gemeenten een vorm van nauwer samenleven met GKv en/of NGK kennen en dat kerkrechtelijk nogal wat vragen met zich meebrengt, zullen deputaten samen met deputaten eenheid van gereformeerde belijders bijlage 8 K.O. op een aantal punten bekijken.

Een bijzonder moment was het verschijnen van de nieuwe uitgave van de kerkorde. Daarin zijn de laatstgenomen besluiten van de synode verwerkt, zodat alles weer up to date is. De informatievoorziening via de website www.kerkrecht.nl werpt zijn vruchten af.

Landelijke kerkendag

De generale synode van 2010 riep een commissie landelijke kerkendag in het leven die als opdracht heeft om jaarlijks een landelijke kerkendag te organiseren waarvan een samenbindende werking uitgaat. Deze dag kan gezien worden als de opvolger van de Schooldag. Op de Schooldag stond alleen de TUA centraal. Op de landelijke kerkendag zal er aandacht zijn voor verschillende deputaatschappen. De commissie is in 2011 voortvarend aan de slag gegaan. Er is een programma in de steigers gezet voor jong en oud, zodat de dag terecht een gezinsdag kan heten. M.n. ook voor de oudere jeugd is er ruime aandacht. Een sponsorfietsocht, georganiseerd door de CGJO en het LCJ, loopt uit op een boeiende workshop waaraan de jeugdbonden en het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs meewerken. Verder zullen de deputaatschappen buitenlandse zending, evangelisatie en diaconaat boeiende workshops verzorgen. Ook is er een landelijke actie opgezet ten behoeve van de realisering van een kerkelijk centrum in Burundi. Deze actie vindt haar ontknopung op de landelijke kerkendag. Op DV 18 mei 2012, de dag na Hemelvaartsdag, zal de landelijke kerkendag op Urk gehouden worden.

HSV-Ioket

De synode 2010 besloot om de Herziene Statenvertaling vrij te geven voor gebruik in de erediensten. Daarbij werd ook een commissie benoemd om opmerkingen over deze vertaling in ontvangst te nemen. De Stichting HSV bleek echter een eigen commissie benoemd te hebben om (o.a.) de opmerkingen uit de CGK te beoordelen. In deze commissie waren de CGK-predikanten L.B.C. Boot en R. Kok benoemd. Een aparte synodale commissie was daarmee overbodig en kon worden opgeheven. Aldus werd door de generale synode op 10 mei in Bunschoten besloten.

BONDEN

Behalve déze kerkelijke arbeid is er ook sprake van allerlei andere verbanden waarin leden van de kerken elkaar ontmoeten om elkaar geestelijk te bemoedigen en op te scherpen. Zo ook in het afgelopen kalenderjaar.

Bond van mannenverenigingen

De Chr. Geref. Mannenbond heeft samen met de Herv. Geref. Mannenbond weer een aantal themadagen mogen organiseren. In het algemeen worden deze dagen goed bezocht. De dagen werden gehouden in Baarn, 't Harde, Papendrecht, Tholen en Veenendaal. De onderwerpen zijn Bijbels, geestelijk en praktisch van aard. Graag zou de bond er meer jonge mannen willen ontmoeten: de vergrijzing baart het bestuur zorgen.

Op zaterdag 2 april werd de besturenmiddag in Veenendaal gehouden. Ds. J.M.J. Kieviet sprak over het onderwerp: Het belang van de gereformeerde confessie.

Tijdens een goed bezochte Bondsdag op 8 oktober te Ede sprak prof.dr. T.M. Hofman over het onderwerp: Het Koningschap van Christus.

De mannenbond is niet groot, vergeleken met andere bonden. Men mag onder de zegen van de Here binnen onze kerken de doelstelling uitvoeren, namelijk: het onderzoek van Gods Woord.

Mannenbond: bondsdag 2011

Bond van vrouwenverenigingen

Op 10 mei organiseerde de bond van Christelijke Gereformeerde Vrouwenverenigingen haar 63^e bondsdag. Deze werd gehouden in de nieuwe Immanuelkerk op Urk. Het thema van deze dag was: trouw en volharding. Ds. J. Van Amstel en ds. P.L.D. Visser hielden hierover een referaat.

De plaatselijke interkerkelijke stichting Ethiopië/Eritrea en de SDOK zorgen voor de praktische verwerking van het thema 'trouw en volharding' door iets te vertellen over hun werk. Een muzikale bijdrage werd gegeven door de plaatselijke musici Jacob en Gerben Schenk.

Op deze bondsdag nam men afscheid van mev. W.G. Hofman- Baars als presidente. Zij kreeg door de loco-burgemeester van Apeldoorn de versierselen opgespeld, horend bij een benoeming tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. Mevr. Hofman werd opgevolgd door mev. H. den Hertog- van 't Spijker. Mevr. W.A. van der Klis zorgde voor het appelwoord.

Eerder dit jaar was de huishoudelijke vergadering op 17 maart in de Kandelaar in

Vrouwenbond: bondsdag 2011

Mevr. W.G. Hofman-Baars, Lid in de Orde van Oranje-Nassau

Nijkerk. De beide jeugdbonden CGJO en LCJ verzorgden een interactieve lezing met als titel: opvoeding, gave of opgave!? Tijdens deze vergadering werden ook de statuten gewijzigd, zodat er voortaan sprake is van een ledenvergadering.

CGJO

Het jaar 2011 betekende voor de jongerenorganisatie CGJO een nieuwe start op een nieuwe locatie. Het Bastion aan de Robijnstraat werd verlaten en ingeruild voor het Vision Park in Apeldoorn. Zodoende worden kosten bespaard en tegelijk wordt verder gebouwd aan goed en gezond jeugdwerk in de Christelijke Gereformeerde kerken.

Verderop in het jaar zijn op de ALV verschillende nieuwe namen in het bestuur aan de leden gepresenteerd; allereerst een nieuwe voorzitter: drs. Jan Dirk Vriend uit Apeldoorn heeft de hamer van drs. Frank Meijer overgenomen. Drs. Meijer bleef aan de CGJO verbonden, maar op een andere plek: kwaliteitsbewaker. Verder hebben Focke Segers uit Veenendaal op 'pr en communicatie' en Annelies Bobeldijk-Warning uit Mijdrecht als secretaris van het bestuur hun plek in het bestuur gevonden.

Het symposium *Leid | Deel | Leef* op 12 maart was een hoogtepunt. Dit symposium werd samen met het NGJ (NGK) en Centrum Dienstverlening (GKv) georganiseerd. Samen met beleidsmakers, leiders en jongeren werd nagedacht over de rol van Jezus in het leiderschap. De verschillende workshops gingen allemaal over het jeugdwerk, zowel op beleidsmatig als op inhoudelijk vlak. Tevens is op dit symposium voor de eerste keer aandacht gevraagd voor veilig jeugdwerk binnen de kerken, mede ook naar aanleiding van de gebeurtenissen binnen de rooms-katholieke Kerk. Dr. Ben Tiggelaar, onder andere bekend van zijn boek 'Dromen, Durven, Doen' sloot de dag op een spectaculaire manier af. Hij kwam bij de kern van leiderschap, namelijk dat men zich als persoon laat leiden door Hem die kracht geeft en die de bron is van Leiderschap, Jezus Christus. Probeer daarom binnen de kerken geen genoegen te nemen met mindere of middelmatige kwaliteit. Juist binnen de kerk moeten we ons uiterste best doen om de Koning van de kerk te eren. Voor jongeren is in 2011 de Jongerenbeweging Refolution nog sterker naar voren gebracht. Jongeren uit de CGK verbinden zich op steeds meer plekken onder de vlag van Refolution.

Twee jongeren zijn in september begonnen aan de opleiding voor jongerenwerkers aan de Wittenberg. Door de unieke samenwerking tussen de CGJO en de Wittenberg kunnen de jongeren de praktijkervaring binnen de CGK opdoen. De CGJO begeleidt hen en geeft hun de (financiële) mogelijkheid om te studeren. Ook hebben jongeren een reis gemaakt naar Parijs, waar ze binnen onze zustergemeente de handen uit de mouwen hebben gestoken. Ook in eigen land laten ze vaak van zich horen. Zo hebben ze vlak

voor kerst in Amsterdam voor wijkbewoners gekookt en hen uitgenodigd voor de zondagse eredienst.

Op het gebied van toerusting werden er weer veel trainingen en cursussen gegeven, met speciale nadruk op de cursus jeugdpastoraat en de cursus catechese. Beide zijn gegeven in een lokale gemeente, waarbij men in één CGK zelfs voor de tweede keer met een nieuwe doelgroep de cursus jeugdpastoraat heeft gegeven. Op het gebied van de catechese is gestart met de ontwikkeling van een basicatechesemethode.

Jeugdwerkadviseur André van de Galiën heeft in september een parttime aanstelling in de kerk van Dokkum aangenomen en heeft derhalve urenvermindering gekregen bij de CGJO. Juist het werken bij een landelijk centrum, in combinatie met het lokale werk betekent dat men in de toekomst de andere kerken nog beter kan bedienen met adviezen en toerusting.

LCJ

Het LCJ is verder gegaan met het uitvoeren van het beleidsplan 2010-13, *Om het hart van alle jongeren!* Samen met ouders, ambtsdragers en leidinggevendenden probeert men alle jongeren van 0-27 jaar binnen de gemeente te bereiken. Men zoekt hiervoor mogelijkheden buiten de reguliere werkzaamheden om, onder andere via de in dit jaar vernieuwde website. In de plaatselijke gemeente kijkt men samen met ambtsdragers en leidinggevendenden naar wat past binnen de bedding van die gemeente.

De samenwerking met andere organisaties ging zowel 'binnenkerkelijk' (met CGJO en deputaten kerkjeugd en onderwijs) als 'buitenkerkelijk' (met o.a. HHJO, HJW en JBG) op vruchtbare wijze door. Dit jaar werd, onder aansturing van het LCJ, het Reformatorisch Platform Jeugdwerk (RPJ) opgericht. De jeugdwerkorganisaties die in dit platform samenwerken, zoeken naar mogelijkheden om op beleidsmatig niveau samen te werken waarbij de uitvoering door de eigen organisatie gedaan wordt.

Op het gebied van handreiking, het Bijbelstudiemateriaal, komen voor alle leeftijden zowel Bijbelstudieschetsen als schetsen rondom actuele onderwerpen uit. Bij alle schetsen wordt een uitgebreid leidingdeel gemaakt. Specifieke aandacht wordt gegeven aan de verdeling hart, hoofd, handen en aan de plaats van VMBO'ers. De methode die het LCJ samen met de Bond Hervormde Zondagsscholen ontwikkeld heeft voor het zondagsschoolwerk, is grotendeels klaar en wordt met genoegen door leidinggevendenden gebruikt.

In februari en maart vonden de Bijbelstudieconferenties 16+ plaats rondom het thema *Maleachi. Gesprekken met God*. In november was het thema van de Bijbelstudieconferentie 23+, die samen met de HHJO georganiseerd werd, *Zwart of wit, geen grijs. 1 Johannes, een brief vol tegenstellingen*. Voor het eerst werd er dit jaar ook een vierde conferentie georganiseerd. Dit weekend vond ook plaats in november, en had het thema *Heilig leven. De Bergrede voor vandaag*.

Voor alle doelgroepen werden Jeugdappels georganiseerd. Op 23 april kwamen 800 jongeren van -16 bijeen in Schiphol-Rijk rondom het thema *Een open verbinding*. Ook voor de jongste doelgroep werd weer op twee locaties een Kinderappel georganiseerd. Zo'n 800 kinderen kwamen met ouders en leidinggevendenden samen in Noordeloos en Urk rondom het thema *Op reis!* De +16 jongeren dachten na over *Wie is God?* op 30 oktober te Schiphol-Rijk. Ook nu trok het middag- en avondprogramma honderden jongeren.

Voor jongeren die nadenken over het afleggen van belijdenis werd in juni de Kruispuntconferentie Belijdenis georganiseerd. Twee keer organiseert het LCJ samen met de HHJO een Kruispuntconferentie Huwelijk, voor stellen die zich voorbereiden op het huwelijk of net getrouwd zijn.

Voor leidinggevendenden én ambtsdragers werden in het voorjaar Kadervormingavonden

georganiseerd. Rond het thema *Bekering, hoe leg je dat uit?* was er een lezing en werden er workshops per doelgroep aangeboden. In het najaar waren er voor het eerst twee Kadervormingdagen. Ook hierbij werden ambtsdragers samen met de leidinggevendenden uitgenodigd rondom het thema *Investeren in relaties. Over jongeren, vriendschap en vrije tijd*. Tijdens de dag was er ruimte voor ontmoeting rondom de lezing en workshops.

Eind oktober werd de landelijke actie *In hoger beroep*, voor Gevangenzorg en het LCJ, afgesloten. De kinderen en jongeren hebben samen €80.026,53 opgehaald.

In december werden twee jongerenprogramma's *Hart voor jongeren* uitgezonden via de Reformatorische Omroep. In de eerste uitzending, die speciaal voor jongeren is, kwamen de thema's *Muziek, Bijbellezen en Apologetiek* aan de orde. De tweede uitzending richtte zich op ouders, ambtsdragers en leidinggevendenden en ging over *Jongeren, vrienden en vaste relaties, Kind en echtscheiding en Huisgodsdienst*. Naast de twee uitzendingen werd rond deze zes thema's heel veel achtergrondinformatie geplaatst op de website, verdeeld over *Kijk, Lees, Luister*. Zo zijn er onder *Kijk* webseminars te vinden rondom deze thema's.

Zangverenigingen

Op 2 april hield de Bond van Chr. Geref. Zangverenigingen haar Algemene Ledenvergadering in Bunschoten. De opkomst was minimaal: 9 afgevaardigden waren aanwezig. Toch was het een goede vergadering. Na de pauze studeerde men een mooi lied in o.l.v. de muzikaal adviseur, dhr. Wim van Dijkhuizen, getiteld: 'Trek mij Heer, dicht bij U'. Men moest jammer genoeg ook afscheid nemen van de bibliothecaresse, mw. Jellie van Dijk. Verder was er op 1 oktober de jaarlijkse Bondsdag, deze keer in Stadskanaal. Medewerking aan deze dag verleenden de koren: De Lofstem te Dokkum, Immanuël te Drogeham, Let It Shine te Emmeloord, Cantate Deo te Urk en De Lofstem te Stadskanaal.

Bondsdag 2011

Gezamenlijk werd het lied 'Angst' ingestudeerd en uitgevoerd o.l.v. Wim van Dijkhuizen. Er is sinds 2011 een nieuwe website, zeker de moeite waard om er eens naar te kijken. De volgende koren vierden een jubileum: Sions Jeugdkoor te Damwoude 20 jaar, Adorate Dominum te Assen 80 jaar, Soli Deo Gloria te Hilversum 65 jaar, Zingend Getuigen te Kampen 55 jaar, Rejoice te Mijdrecht 25 jaar. Ook moesten er spijtig genoeg opnieuw koren stoppen i.v.m. vergrijzing.

ALGEMENE VERENIGINGEN

Predikanten

De predikanten kwamen op 23 en 24 mei in het gebouw van de YMCA in De Glind bijeen voor hun jaarlijkse conferentie. De opkomst was opnieuw hoog. Het conferentiethema was: *De spiegel van de vroege kerk*. Aanleiding voor deze keuze was de crisis waarin de kerk in onze West-Europese cultuur zich sinds lange tijd bevindt. Wij leven als christenen in een post-christelijke cultuur. De kerken verdwijnen steeds meer naar de marge van de samenleving. Was een eeuw geleden de overgrote meerderheid in ons

land kerkelijk betrokken, vandaag de dag wordt de kerk kleiner. Deze waarneming geeft te denken en stelt voor grote vragen: hoe schakelt de kerk na eeuwen in het centrum gestaan te hebben om naar deze minderheidspositie?

Al eerder in de geschiedenis vormden christenen een minderheid en moesten ze een weg zoeken in een cultuur die principiële en fundamenteel een andere oriëntatie had dan zijzelf. Dat is een belangrijke reden om ons licht op te steken bij de vroege kerk. Hoe gingen deze broeders en zusters om met de cultuur waarin zij leefden? Hoe vertolkten zij richting hun tijdgenoten het evangelie waaruit zij leefden? In hoeverre gebruikten zij de cultuur waarin zij stonden? Of distantieerden zij zich nu juist? Hoe zijn de vroege dogma's eigenlijk tot stand gekomen? Was het de ketterij die aanleiding gaf tot het geven van helderheid of speelden ook andere motieven? In hoeverre was de verwoording van het evangelie in de grote dogma's verstaanbaar voor niet-christelijke tijdgenoten? Spraken de kerkvaders in hun tijd aan, of was de taal van meet af aan voor ingewijden? Was men – hedendaags gezegd – een contrastgemeenschap, die een aantrekkelijk alternatief bood? Wat is historisch gesproken de verklaring voor de groei van die vroege kerk?

Voor het behandelen van deze en andere vragen kwam op de eerste dag dr. E.P. Meijering. Hij heeft diverse publicaties over de vroege kerk op zijn naam staan en is als geen ander thuis in de vroeg-christelijke bronnen. 's Middags was er een drietal workshops, waarin de hoogleraren Baars, Den Hertog en Hofman de predikanten meenamen naar teksten vanuit de vroege kerk. Op de tweede dag stelden de broeders zich de vraag: wat kunnen we leren van onze broeders en zusters? Waar blijven wij achter bij hen? Welke antwoorden die zij toen gaven zijn vandaag opnieuw bruikbaar en verdienen opnieuw de aandacht? Daarvoor was dr. H.A. Bakker uitgenodigd.

Per traditie stond het avondprogramma van de eerste conferentiedag in het teken van ontspanning. Enkele predikanten deden - ongetwijfeld tot vreugde van hun echtgenotes, zo schrijft de secretaris van de vereniging - een kookworkshop. Anderen lieten zich rondleiden op een kleine bierbrouwerij. Om mogelijke onrust in de kerken te voorkomen voegt uw kroniekschrijver hier aan toe dat de broeders predikanten hiervoor geen bierdrinker hoefden te zijn. Gelukkig maar.

Predikantsvrouwen

Op 11 oktober kwamen de predikantsvrouwen bij elkaar voor de jaarlijkse contactdag, dit jaar in de Chr. Ger. Dorpskerk te Nunspeet. Mw. Elsa Snieder hield een interactieve lezing met als titel. 'Mooi van buiten, mooi van binnen'. Na de lunch besprak men de huishoudelijke zaken. Dit jaar nam de algemeen adjunct, mw. Marga Ester afscheid van het bestuur en in haar plaats werd mw. Cynthia van de Bovekamp gekozen. Tijdens het middagprogramma bracht men een bezoekje aan het bezoekerscentrum van

Het bestuur

Afscheid Marga Ester

Nunspeet. Nog andere ontspanning boden leuke Oud-Hollandse spelen in de Pineta. De vereniging kijkt terug op een fijne en opbouwende onderlinge ontmoeting.

Emeriti

Bij het contact dat de emeritipredikanten en hun echtgenotes, alsmede de predikants-weduwen onderhouden, volgde ds. H. Last als secretaris ds. J.H. Carlier op. De jaarlijkse contactmiddag werd gehouden op 3 mei in de Fonteinkerk in Bunschoten. Tijdens de bijeenkomst hebben ds. en mw. Wessels verteld over hun werk in Botswana. Daarna heeft ds. Wessels inzicht gegeven in zijn werk als directeur van de Evangelische Alliantie.

STICHTINGEN

Stichting Steun Geref. Kerken Frankrijk

In 2011 is een twaalfal projecten ondersteund, o.a.:

Bordeaux

In het najaar van 2010 was de gemeente van Bordeaux, waar de uit Nederland afkomstige ds. Brienen predikant is, in de gelegenheid een nieuw kerkgebouw aan te kopen. Vanuit dit kerkgebouw wil men met de gemeente een nieuwe impuls geven aan het evangelisatiewerk in deze stad. Daarvoor is ook een kerkelijk werker aangesteld, uitgezonden door de GZB. Aan de Stichting is een bijdrage gevraagd voor de woonlasten van de fam. Brienen, die bij de kerk woont.

Middelbare school

In Saint-Christol-les-Alez, midden in de Cevennen, is een uniek project gestart om als kerken uit de buurt van die plaats present te zijn op een middelbare school. Omdat in die plaats een nieuwe school werd gebouwd met een functie voor de hele regio, zagen de gezamenlijke kerken hierin een pastorale opvang in te richten. Ze maken daarvoor gebruik van de hulp van verschillende instanties, maar er is nog niet voldoende geld om alles rond te krijgen. Een prachtige gelegenheid om jongeren vanuit de kerken te bereiken met de liefde van God. Vrijwilligers zijn er veel vanuit de regio, maar de locatie moet nog verder worden ingericht; daarvoor zijn de eigen middelen te beperkt.

Frans-Nederlandse vakantiecampen

Opnieuw zijn er in dezelfde regio twee kampen georganiseerd, waar Nederlandse jongeren bij betrokken waren. Eén vakantiecamp had als doel: uitwisseling tussen Franse en Nederlandse jongeren en evangelisatie, het andere was een werkvakantie met als doel: het opknappen van een kerkelijk centrum. Beide vakantiecampen onderstrepen de wederkerigheid in onze relaties. De stichting heeft bijgedragen bij aan de reis- en materiaalkosten.

Parijs

Een eenmalige bijdrage werd gevraagd voor het houden van een regionale synode in Parijs/St.Quentin. Om de gemeente van St. Quentin-en-Yvelines sterker bij het kerkverband (waarvan bijna alle gemeenten in het zuiden van Frankrijk gelegen zijn) te betrekken, werd dit jaar de synode in die gemeente georganiseerd. Bijna alle gemeenteleden kregen een gast uit het zuiden te logeren, zodat er naast de synodevergaderingen ook op informele manier geestelijke banden konden groeien. Aan de Stichting is een bijdrage in de organisatie- en reiskosten gevraagd om dit mogelijk te maken. Ook in Parijs vroeg een gemeente van voornamelijk Afrikanen, met gereformeerde belij-

denis, om geassocieerd lid te worden van de Union Nationale des Eglises Protestantes Réformées Évangéliques de France. De UNEPREF heeft deze nieuwe zustergemeente verwelkomd en wil deze gemeente helpen in het betalen van de huur van een kerkgebouw waar ze 's zondags samenkomen vlak bij het Gare du Nord in Parijs.

Uit de Levensbron

Een van de organisaties die heel onopvallend hun werk doen, maar waarvan men er toch niet aan moet denken dat zij zouden ophouden te bestaan, is de Stichting 'Uit de Levensbron'- naar Psalm 36:10. Zij stelt zich ten doel om in de regel elke maand een boekje te laten verschijnen met daarin vier preken, door de dienaren van het Woord dusdanig bewerkt dat zij in leesdiensten gebruikt kunnen worden. Er zijn vandaag de dag meer mogelijkheden om aan preken te komen wanneer er geen predikant beschikbaar is: op het internet publiceren verscheidene predikanten hun preken, soms complete series. Toch gaat het werk van deze Stichting voort, en is het tot zegen in de zondagse erediensten. Om, naar diezelfde tekst uit Psalm 36, het licht te zien in Gods licht!

SGJ

De Stichting Gereformeerde Jeugdzorg bouwde voort aan een organisatie die op de leest van 2011 geschoeid is (professionalisering bestuur, raad van toezicht). Er kwam een nieuwe huisstijl. Daarbij ging het uiteraard om de kerntaak: hulp voor jongeren en hun ouders bij moeiten rond opvoeden en opgroeien. Velen vonden de weg naar een van de kantoren te Groningen, Zwolle, Amersfoort, Dordrecht of Goes. De SGJ werkt landelijk en biedt hulp vanuit de christelijke identiteit. De hulp kan bestaan uit hulp in de thuissituatie, maar ook uit opvang van een kind of jongere in een pleeggezin, gezinshuis of behandelgroep. SGJ biedt tevens hulp aan gezinnen met kinderen met gedragsproblemen ten gevolge van bijvoorbeeld ASS (autisme spectrum stoornis), ADHD en/of een lichte verstandelijke beperking. De hulp kan bestaan uit hulp in de thuissituatie of logeeropvang in gezinnen. En zo geschiedde ook in 2011.

Daarnaast bood de stichting allerlei cursussen en trainingen aan om het welzijn van kinderen, jongeren en ouders (direct of indirect) te bevorderen.

WERKGROEPEN EN KRINGEN

Predikantenstudiekring Calvijn

Deze studiekring heeft de gebruikelijke drie vergaderingen gehouden. Op 26 januari kwam men samen in Noordeloos om te luisteren naar een lezing van ds. J. Westerink met als titel 'Preken over het Hooglied'. Op 17 mei vond de gezamenlijke vergadering met echtgenotes plaats in Wageningen. J.J. Pols sprak over 'Zorgen in de pastorie'. Op 29 september was men opnieuw bij elkaar in Noordeloos; daar sprak dr. M.J. Kater over 'De betekenis van de twee naturen van Christus voor de prediking'. Alle vergaderingen werden goed bezocht en verliepen in een prima sfeer.

Dienstverlening jongeren wereldwijd

Opnieuw hebben jongeren uit onze kerken contact gemaakt met christenen in andere delen van de wereld waar onze kerken een band mee hebben. Er gingen dit jaar drie groepen onder directe verantwoording van DJW naar Frankrijk, Brazilië en Zuid-Afrika (Venda). Daarnaast werden aan een aantal groepen die zelfstandig op pad gingen adviezen en instructie gegeven.

Frankrijk

In het voorjaar kon er in samenwerking met de HGJB, de SSGKF en Béthanie weer een groep van 9 personen naar Centre Carrefour Béthanie (Bagard) in Zuid-Frankrijk afreizen om daar samen met gemeenteleden en mensen die op Béthanie werken aan de slag te gaan. De tuin is opgeknapt en in een gebouwtje zijn isolatie en een plafond aangebracht. Een van de deelnemers rapporteerde dat ze na die week pas begreep wat het voor de mensen daar betekende dat zij een week klussen kwamen opknappen. Het gaat niet om de klussen zelf, maar veel meer om de contacten die daardoor gelegd worden. Dat bleek heel duidelijk uit de interesse en het meeleven van de betrokkenen in Bagard. Het gaat er niet om dat je wat doet, maar dat je er bent!

Brazilië

In de zomer vertrok een groepje van drie jongens naar Carambeí in Brazilië. Zij hebben in de eerste week vooral meegeholpen bij het inzamelen van geld voor de drie goede doelen Esco-lar, Prosar en Crèche Bethel door sinaasappelen te persen, patat te bakken en fruithapjes te verkopen. Tussendoor waren er veel contacten met de kinderen die onderwijs krijgen bij Esco-lar. In de tweede week is er een buitenpost van Prosar geverfd. Prosar is een instelling binnen de kerk die hulp en advies verleent op medisch en hygiënisch gebied. De laatste tijd is er weer gewerkt bij Esco-lar, waar ze een muur rond het gebouw een vrolijk kleurtje hebben gegeven. Tussen de bedrijven door werd er ook wel eens een balletje getrapt met de kinderen van de school. Die vonden het prachtig om zoveel positieve aandacht te krijgen. De omgang met die kinderen en de plaatselijke mensen hebben de deelnemers zeer waardevol gevonden, zeker de moeite waard. Natuurlijk konden ze ook nog enige excursies maken die erg interessant waren.

Zuid-Afrika (Venda)

Ook is een vijftal jongelui in de zomer naar Venda in Zuid-Afrika geweest. Ze hebben daar meegeholpen aan het bouwen van een kerk en het schoonmaken van het terrein van de kerk. Ze werden ondergebracht bij de gezinnen van gemeenteleden. Zo zijn ze heel intensief betrokken geraakt bij de leefwijze van deze mensen. Deze ervaring heeft ze geleerd in wat voor luxe wij in Nederland leven en dat ondanks alle verschillen in culturen en gewoonten, God dezelfde is en mensen nabij blijft.

Werkgroep recreatie lichamelijk gehandicapten

De jaarlijkse ontmoetingsdag voor vrijwilligers was op 5 februari in de Sionskerk te Bennekom. De inleiding op die dag werd gehouden dr. B. Loonstra, over het thema: 'Psychologie bij de oudere mens'. Het onderwerp sprak alle aanwezigen bijzonder aan, mede doordat velen in eigen (werk)omgeving hiermee worden geconfronteerd. Het was een leerzame bespreking, waarin veel kanten van de benadering van oudere mensen werden belicht. Erg belangrijk om op een goede manier met de gasten in onze vakantie-weeken om te gaan.

Dit jaar ging de groep vakantie-gangers op de Prins Willem Alexander van start in Zwolle. Veel vrijwilligers stonden, ook onderweg, weer klaar om gasten en begeleiders een fijn bezoek te bezorgen.

Augustus was de tijd voor de reis met jongeren van '25+'. Zij zijn naar 'De Bosrand' in Zuidwolde (Drenthe) geweest en hebben genoten van allerlei uitjes met elkaar of in kleine groepjes.

In september werd de week in het F.D. Rooseveltthuis gehouden, die ook weer zeer geslaagd was, mede door de aandacht voor de gasten van de betrokken vrijwilligers!

Bezinningskring

De bezinningskring in de classis Leeuwarden belegde drie bijeenkomsten in de Sionskerk te Damwoude. Op 28 januari sprak ds. K. Hoefnagel over 'De toe-eigening des heils'. Op 8 april behandelde ds. J.M.J. Kieviet het onderwerp: 'De wedergeboorte'. Op 7 oktober hield ds. A.A. Egas een onderwerp over 'De rechtvaardiging'.

Gereformeerd Appèl

Op 3 september organiseerde het Gereformeerd Appèl voor de twintigste keer een landelijke gebedssamenkomst voor kerkelijke eenheid (NGK, GKv en CGK). Met bijdragen van prof.dr. R. Kuiper (GKv), prof.dr. E. Schuurman (NGK) en prof.dr. W. van 't Spijker (CGK), alle drie 'mannen van het eerste uur' van het Gereformeerd Appèl, kreeg de samenkomst een bijzonder karakter. Prof. Kuiper wees op de vele vormen van samenwerking die in de afgelopen twintig jaar zijn ontstaan en sprak de wens uit dat de drie kerken zich over vijf jaar in vergaande staat van eenwording zouden bevinden. Prof. Schuurman wees op de noodzaak elkaar te zoeken in een tijd van dreigende secularisatie, terwijl prof. van 't Spijker de ernst van de oproep tot eenheid benaderde vanuit het Bijbelwoord 'Blijft in Mij'. Voor het eerst was er een bijdrage van een gastspreker, drs. I.A. Kole (GG), die sprak over het interkerkelijk geloofsgesprek binnen het COGG. Dhr. M. Vogelaar MSc (CGK) sprak eveneens over het geloofsgesprek, maar dan vanuit de ervaring daarmee onder jongeren. Er is grote dankbaarheid voor wat er in de afgelopen twintig jaar aan contacten tussen de kerken van de kleine oecumene tot stand is gekomen, en ook voor contacten met andere kerken binnen de gereformeerde gezindte.

COMITÉS EN COMMISSIES

Commissie vormingswerk

Traditiegetrouw werden er weer op negen zaterdagen cursussen gehouden in Apeldoorn, Drachten en Sliedrecht. In Goes gebeurde dat op zes zaterdagen.

Deze keer had men een groot aantal docenten voor de cursus. Het blijkt een steeds groter probleem te worden om docenten voor de vormingscursus te krijgen. Men vindt tien zaterdagen toch wel veel.

Tijdens een tussentijdse evaluatie is gebleken dat de cursisten geen moeite hebben met meerdere docenten per onderdeel.

De volgende onderwerpen met de desbetreffende docenten zijn behandeld:

- 1: Kerk en jeugd:
 - les 1: De plaats van het jeugdwerk in de gemeente (gemeenteopbouw) - dhr. N. Belo;
 - les 2: Kunnen we onze jongeren begrijpen? (psychologie) - drs. A. Heystek;
 - les 3: Hoe bereiken we de jongeren? (onderwijskunde) - mevr. drs. C. de With.
- 2: Geloof en politiek bij Willem van Oranje – mevr. drs. C.T. Boerke.
- 3: Israël:
 - les 1: Luisteren naar Israël vanuit de pelgrimsfeesten - drs. C.J. van den Boogert;
 - les 2: Hoop voor Israël, gegronde verwachting? Over Rom. 11 - dr. M.C. Mulder;
 - les 3: Israël, land van melk en honing? Over de diaconale verbondenheid met Israël - drs. D. Palm.

4. Het geloof met redenen verdedigen? - dr. M.J. Kater.
5. De leer van de bedelingen - prof.dr. J.W. Maris;
6. De gelijkenissen van de Heiland - dr. D. Visser.

VARIA

In de nacht van 1 op 2 november 1561 wierp Guido de Brès een exemplaar van de Nederlandse Geloofsbelijdenis over de muur van het kasteel van Doornik. De TUA en de Theologische Universiteit Kampen besteedden aan deze belangrijke gebeurtenis aandacht door middel van een symposium. Onder andere prof.dr. A. Baars, dr. A. Huijgen en drs. C.C. den Hertog verleenden er medewerking aan.

JUBILEA

Zoals elk jaar het geval is, was ook het jaar 2011 voor een aantal predikanten een jaar waarop men terug kon kijken op een bijzonder aantal jaren ambtelijke dienst. Voor de predikanten H. Biesma, K. Boersma en J. Kievit gold dat zij een halve eeuw geleden voor het eerst bevestigd werden, voor ds. J. Brons was het zelfs 55 jaar geleden.

Meer uitgebreid staan we stil bij hen die 40 of 25 jaar predikant waren.

Het 40-jarig ambtsjubileum werd gevierd door vier broeders.

We beginnen bij drs. **G. Leo Born**, op 12 augustus 1944 geboren in Middelharnis. Het gezin verhuisde naar Den Haag; daar moest hij als oudste in een groot gezin een bijdrage leveren aan het gezinsinkomen en ging werken op de boekhouding bij het GEB in Delft. In verband daarmee doorliep hij de vijfjarige Middelbare Handelsavondschool en behaalde aansluitend het praktijkdiploma boekhouden (1959-1961). In 1963 deed hij met goed gevolg staatsexamen HBS-A. Toen kwam na het admisse-examen in datzelfde jaar de vooropleiding aan de Theologische Hogeschool van onze kerken en de theologische opleiding. De (toen nog) betrekkelijk kleine schoolgemeenschap was hecht en de nabijheid met het college van hoogleraren maakte de studietijd tot een aangename levensfase. Na deze lange weg van studie was deze nog niet afgesloten: uiteindelijk kwam het tot een doctoraal examen (cum laude) aan de Universiteit van Amsterdam met als hoofdvak ethiek en bijvak polemologie. Prof.dr. W.E. Verdonk was een uitstekende begeleider en stimulator. Het is vooral aan hem te danken dat de studie cum laude kon worden afgerond.

In 1968 trouwde ds. Born met Johanna Alida Colijn. Zij kregen drie kinderen. De eerste gemeente werd Dokkum. Ds. H. Toorman, met wie al vanuit de Haagse periode hechte banden bestonden, bevestigde hem. De Dokkumer periode is heel belangrijk is geweest voor het gezin en – dat zeker ook! - voor de vorming als predikant. De samenwerking met gemeente en kerkenraad was intensief en hartelijk. Het was een goede leerschool om de weg in de kerken te vinden. Dat gold evenzeer de periode in de gemeente van Rozenburg. Het Botlek-Europoort gebied was en is zeer dynamisch. De volcontinuairbeid in de petrochemische industrie drukt een zwaar stempel ook op het ritme van de kerkelijke gemeente. Daarbij was de aanwezigheid van de industriepredikanten (ds. Harder en ds. Moerdijk) een belangrijke steun. Al in de Dokkumer jaren kwam vanuit deputaten geestelijke verzorging krijgsmacht de

vraag om dienst te nemen in de krijgsmacht. Dat bleek een belangrijke vraag te zijn. Na één jaar in Seedorf (BRD) te hebben gewerkt als krijgsmachtpredikant was al duidelijk dat die periode voor de komende jaren beslissend zou zijn. Het werd een lange reeks (tot 2005) en mondde uiteindelijk uit in de positie van hoofdkrijgsmachtpredikant.

Een geheel nieuwe werkomgeving werd in 2005 de NCRV. Meer dan zes jaar was ds. Born werkzaam als voorzitter van die omroeporganisatie en dat met veel vreugde! Ds. Born vervult een fors aantal nevenfuncties op kerkelijk en maatschappelijk terrein: te noemen zijn o.a. lid van het deputaatschap voor het contact met de overheid, voorzitter van deputaten toezicht van de Theologische Universiteit van onze kerken, lid van de commissie van het CIO voor de geestelijke verzorging Justitiële Inrichtingen, voorzitter van de Koninklijke Militaire Bond Pro Rege, voorzitter van de Stichting Fonds Hoofdlegerpredikant.

Hij werd in 1999 voor zijn 'verdiensten op defensie- en andere terreinen' benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

De volgende jubilaris is **ds. Jaap Jonkman**, geboren op 30 augustus 1945 in Alteveer-Kerkenveld, onder de rook van Hoogeveen. Daar volgde hij – uitzonderlijk voor een 'boerenjongetje' destijds – het gymnasium en ging naar Apeldoorn. In 1971 werd hij beroepbaar gesteld. Hij is zeer dankbaar voor het feit dat hij 40 jaar dienaar van het Woord in de kerken mag zijn, zeker gezien het feit dat hij dit, afgezien van de laatste twee jaar toen zich gezondheidsklachten voordeden, in gezondheid mocht beleven. Hij heeft al deze jaren veel mogen doen, zowel in de vier gemeenten die hij diende als breder in kerk en samenleving. Dat is gegeven goed! De steun van Ria Lenten, zijn vrouw, is daarbij van onschatbare waarde geweest. Ze trouwden in 1970 en ontvingen twee dochters.

Het belangrijkste van het werk was en is toch de prediking van het heilig Evangelie. Op 24 oktober 1971 werd hij door ds. J. Kievit bevestigd in Drogeham. Centraal stond 1 Kor. 1:22-24: het Evangelie van de gekruisigde Christus, de kracht en de wijsheid van God in deze wereld. In de loop van de jaren verdiepte en verbreedde zich het inzicht in dit Evangelie. In die geestelijk-inhoudelijke lijn ging het in 1976 naar Almelo, vervolgens in 1982 naar Enschede-West en ten slotte in 1997 terug naar de landstreek waar hij ook begon, naar Drachten. Hij ziet (achteraf) een duidelijke ontwikkeling in geestelijke verdieping vanuit de intredetekst in zijn eerste gemeente; wie door deze Bijbelse lijn getroffen is, wil steeds dieper in de Schriften graven, om de rijkdom ervan te proeven. Ds. Jonkman moest, als iedere predikant, voor zichzelf constateren dat er een voortdurende spanning is tussen die verdieping en het steeds breder wordende werk. Naast de prediking stond meteen het pastoraat. Ook dat had zijn hart. En wat was het een vreugde om te zien dat de goede Herder bij machte is om in één keer alle dingen die scheef en fout waren komen te staan in je leven, recht te zetten, in de weg van berouw en belijdenis en tot grote verwondering en dankbaarheid. Ook het doceren begon hem steeds beter te liggen: catechese. In al de gemeenten ondervond hij een warme band met de jongeren.

Daarnaast riepen de kerken in breder verband tot allerlei taken, die hij met lust en toewijding aanvaardde. Hij had er – dikwijls tot eigen verbazing – een goede plaats. Afgevaardigd naar zeven generale synoden, lid van de deputaatschappen ADMA, evangelisatie (20 jaar, waarvan de laatste jaren als voorzitter), 20 jaar voorzitter van de Mannenbond, en sinds 1997 lid (nu zelfs voorzitter) van de Commissie Vormingswerk in onze kerken, in welk kader hij ook zelf docent was. Verder was hij vele jaren deputaat naar art. 49 K.O. En voor velen is ds. Jonkman bekend door zijn redactiewerk voor ons

kerkelijk orgaan *De Wekker*, bijna 20 jaar lang. Daar was hij echt op zijn plaats, als het ware samenbindend, 'in het midden' van de kerken, zich wachtend voor uitersten en groepsvorming. En zo keek hij ook, waar dat kon, over de eigen kerkelijke muren heen: samenspreken en samenwerken met de NGK en de GKv, waar dat plaatselijk kon. Hij schrijft: 'Men moet daar in gaan staan, in de praktijk, om de vreugde daarvan te gaan kennen en dan ook eerlijk dingen te kunnen benoemen.'

Ds. **Dick J. van Vuuren**, een op 18 maart 1934 geboren Rotterdammer (Charlois, de plek waar hij later als predikant nog geroepen zou worden), was ook 40 jaar predikant. Zijn werkzaamheden lagen aanvankelijk in de commercieel-administratieve sector, maar op 23-jarige leeftijd ervoer hij al een duidelijke roeping tot het ambt van dienaar des Woords. De verwelkoming daarvan zou echter nog 14 jaar op zich laten wachten. Een woord van ds. H. Visser Mzn: 'Laat maar overzomeren en overwinteren, als het van de Here is, dan komt het wel goed', moest wel herhaaldelijk beleefd worden... Een poging om toegelaten te worden tot de theologische studie in Apeldoorn, in 1963, strandde. Wel kon iets van de roeping beleefd worden in het ouderlingschap in de gemeente van Doornspijk, waar het gezin Van Vuuren lid was.

Gods weg naar het ambt liep anders: via art. 8 K.O – waar kerkordelijk geregeld wordt dat broeders met bijzondere gaven buiten de normale studie om predikant kunnen worden. Zo werd hij na begeleide zelfstudie op 9 december 1970 door de classis Apeldoorn beroepbaar gesteld. De ambtelijke loopbaan begon op 1 april 1971: toen werd hij door ds. J. van Doorn bevestigd als predikant te Zaamslag. Via Leerdam (1978) en Maassluis (1986, bijzondere werkzaamheden – art. 6 K.O. – voor de Bible League 1994) ging de weg naar Rotterdam-Charlois (2000). Per 1 februari 2003 ontving onze broeder eervol emeritaat. Dat was bijzonder: rond de eeuwwisseling was hij enige tijd zó ziek dat hij er rekening mee hield het werk tóen al te moeten beëindigen. Nóg hoefde hij de herdersstaf niet neer te leggen: van 2002-2010 stond hij de kleine gemeente van Klundert bij in pastoraat en prediking. Sindsdien woont hij met zijn vrouw Adrie in Harderwijk.

Naast het gemeentewerk had ds. Van Vuuren ook hart voor het werk van de Kerk naar buiten. Zo kwamen politiek, onderwijs en evangelisatie (België) op zijn pad, en later het internationale werk van de Bible League en mede voor de ICF. Dit alles trok de aandacht van de samenleving: onze broeder werd in 2011 koninklijk onderscheiden, zoals elders in dit overzicht gemeld.

De jubilaris typeert zijn (manier van) werken als dat van een onbekende grondwerker of grachtengraver, zoals in 2 Koningen 3, overdrachtelijk gezien: biddend werken aan de ontvangen opdracht, in een ootmoedige houding, afhankelijk, vertrouwend dat God het werk zal zegenen, ook al lijkt het hopeloos. En zo heeft de Here hem en zijn vrouw en talrijk nageslacht altijd duidelijk gedragen en geleid.

De vierde broeder die op 40 jaar ambtelijke dienst mocht terugkijken, is ds. **Albert W. Wubs**, op 2 maart 1941 geboren in Mussel en sinds 1970 getrouwd met Anneke Visser; ze kregen drie kinderen. Zijn arbeidzame leven leek aanvankelijk in het 'lager' onderwijs komen te liggen. Hij volgde daartoe de opleiding tot onderwijzer in de – toen nog bestaande zelfstandige – Pedagogische Academie in Emmen, onder directeurschap van de in onderwijsland landelijk bekende drs. M. Brommersma, die later nog aan het hoofd zou staan van de Besturenraad. Tijdens deze opleiding kwam een geestelijke vraag op, die niet meer te ontwijken bleek: riep de Here niet tot een ander leraar-

schap? En zo ging hij naar Apeldoorn, werd in 1962 admissiaal student en rondde de theologische studie – voorafgegaan door de vooropleiding - af in 1971. Hij plukte in die periode de geestelijke vruchten van zijn goede band met dr. T. Brienens, die vooral gegroeid was tijdens de catechisatieperiode in Mussel. En hij is gevormd door de jongelingsvereniging daar, die onder leiding stond van br. Meeme Wever. Ook kon hij de schaarse financiële middelen zo nu en dan aanvullen door een tijdelijke betrekking bij het basisonderwijs; zo kwam de eerder opgedane kennis van pas!

Noordscheschut was de eerste gemeente waar ds. Wubs, samen met zijn vrouw een plek kreeg. Tot 1978 werden daar goede jaren doorgebracht. Werk in eigen gemeente, maar ook al snel in de classis Hoogeveen vroegen de aandacht. In de periode Noordscheschut tekende zich echter na verloop van tijd af dat het onderwijs Albert Wubs niet losliet: hij ging enkele uren werken aan de Chr. MEAO in Hoogeveen. En dat was een opmaat voor een volgende ambtelijke stap: in 1978 werd hij naar art. 6 K.O. verbonden aan de gemeente van Hoogeveen met de opdracht om onderwijs, verbonden aan pastorale arbeid te geven aan het toenmalige Menso Altingcollege, protestants-christelijke school voor voortgezet onderwijs. Hij is er tot aan zijn uitreden en kerkelijke emeritering echt op zijn plaats geweest. De gaven die de Here hem heeft gegeven, kon hij er tot ontplooiing brengen, en tot op de dag van vandaag is hij daar dankbaar voor. De kerken hadden hem naar zijn innerlijke overtuiging geroepen, de band met die kerken bleef: hij ging 's zondags met veel vreugde voor in plaatselijke erediensten. Zo kon deze geestelijke band behouden blijven en telkens weer gevoed worden. Sinds het najaar van 2011 heeft hij dat voorgaan moeten loslaten, wegens het afnemen van zijn gezondheid.

Terugkijkend zegt de jubilaris: 'Mijn leven is geleid. God heeft mij echter lang niet altijd een gemakkelijke weg laten gaan. Ik heb geprobeerd een trouwe dienstknecht van Jezus Christus te zijn. Ik heb gezaaid, God geve de groei door zijn zegen'. Dat onderstrepen we graag!

Op 10 januari 1986 werd ds. **Douwe J. Steensma**, geboren op 22 februari 1958 in Drachten, bevestigd in de gemeente van Veenwouden. Al deze 25 jaar is deze Fries deze gemeente in de Friese Wouden trouw gebleven. Opgegroeid in de gemeente van Drachten en met name gevormd onder de prediking van ds. C. Bos en ds. H. P. Brandsma, heeft hij de gaven die de Here hem gegeven heeft in zijn dienst mogen besteden. Hij trouwde in 1983 met Adriana Mens, samen kregen zij vijf kinderen. Vanaf januari 2007 biedt het gezin plaats aan een pleegdochter. De 'gewone' studie in Apeldoorn, waarna beroepbaarstelling volgde, had Douwe Steensma geprikkeld om zich verder te bekwamen in de theologische wetenschap. Als eindresultaat daarvan is hij in 1995 gepromoveerd op het proefschrift over de morele dimensie van de verhouding tussen ouders en kinderen. Promotor was prof dr. W.H. Velema. Deze had hem ook bevestigd als predikant in Veenwouden met de tekst 2

Timoteüs 2,15.

In de breedte van de kerken is de jubilaris betrokken (geweest) bij het deputaatschap algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden en vanaf 2004 een drietal jaren lid van de werkgroep kerk en werk van het deputaatschap diaconaat; ook was hij van 1996–2002 docent ethiek aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn en vanaf

2004 namens de Theologische Universiteit te Apeldoorn docent ethiek aan de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle in de opleiding godsdienstleraar (master). De generale synode 2007 benoemde hem tot secretaris van de studiec commissie homoseksualiteit en homoseksuele relaties. Voorts is hij in het Noorden vanaf 2010 redacteur van het *Kerkblad voor het Noorden* en is hij al vele jaren deputaat naar art. 49 K.O. binnen de particuliere synode van het Noorden.

Terugkijkend op deze kwart eeuw dienst in de kerken spreekt hij de hoop uit dat de gedane arbeid niet tevergeefs is geweest. Hij is dankbaar dat hij al deze jaren dienaar van het Woord mocht zijn.

SLOT

We overzagen gebeurtenissen van nog geen 75.000 mensen, wonend in een wereld die in 2011 het aantal van 7 miljard bewoners overschreed. Een druppel aan een emmer, een stofje op een weegschaal (naar Jes. 40)... Wat is het in het geheel van het wereldgebeuren? En toch spreekt de Bijbel van die God, die zich het persoonlijk wel en wee van de enkele mens aantrekt. Die deze mens in aanraking brengt met de tekenen van zijn trouw en de gave van zijn Zoon, opdat hij/zij geestelijk bij het kruis van Golgotha komt. Die deze mens in aanraking brengt met anderen, opdat zij samen gemeente van de Here Jezus Christus vormen. En die zo zijn Koningschap vestigt en zijn Koninkrijk bouwt.

Op deze aarde geldt dat machtshebbers overgegeven worden tot vernietiging en dat regeerders der aarde tot ijdelheid gemaakt worden. We lezen het in datzelfde Jes. 40 en we zagen het in 2011. Maar dwars daardoorheen trekt de Here zijn spoor van trouw op deze aarde: zo wordt zijn volk Israël in dat hoofdstuk weer de teruggang vanuit Babel naar Kanaän beloofd, zo wordt zijn gemeente vandaag via Golgotha gebracht bij het hemels Jeruzalem.

Huizen

D. Quant